

EESC Info

European Economic and Social Committee

A bridge between Europe and organised civil society

December 2024 | SL

Available Languages:

ES	BG	CS	DA	EN	DE	ET	FR	EL	GA	HR	IT	LV	LT	HU	MT
NL	PL	PT	FI	RO	SK	SL	SV								

UVODNIK

Uvodnik

Leto napredka in obetov: razmišljanje predsednika Oliverja Röpkeja

Ob zaključku leta 2024 razmišljam o letu pomembnih dosežkov Evropskega ekonomsko-socialnega odbora (EESO). Skupaj smo okrepili glas civilne družbe, utrdili demokratična načela ter se zavzemali za trajnostnost v Evropi in po svetu.

Eden naših najpomembnejših mejnikov je bila uvedba pobude za člane iz držav kandidatk za širitev, s katero smo v posvetovalne postopke EESO vključili predstavnike iz držav kandidatk za članstvo v EU. Ta pobuda potrjuje našo zavezanost preglednemu širitvenemu procesu, ki temelji na dosežkih, ter pripravi prihodnjih držav članic na polno sodelovanje pri oblikovanju EU.

Svetovna partnerstva smo razširili s podpisom memoranduma o soglasju s Svetom za trajnostni gospodarski in socialni razvoj Brazilije. S tem smo okrepili sodelovanje na področju trajnostnega razvoja in demokracije, kar se je pokazalo tudi na mojih srečanjih s predsednikom Lulo da Silvo. Na socialnem vrhu skupine G20 v Riu de Janeiru je imel EESO osrednjo vlogo in se je skupaj s predsednikom Lulo in brazilsko vlado zavzemal za reformo upravljanja in večjo socialno zaščito. Podobno je naše partnerstvo z Afriško unijo, formalizirano s skupno izjavo na Vrhu OZN o prihodnosti, poudarilo vključujoče globalno upravljanje in pravične podnebne ukrepe. Te globalne pobude razkrivajo vse večji vpliv EESO pri reševanju skupnih izzivov.

V Evropi je teden civilne družbe pokazal, kako pomembno je sodelovanje državljanov pri oblikovanju prihodnosti EU. Na forumu na visoki ravni o širitvi smo ponovno potrdili, da pri širitvi ne gre zgolj za premikanje meja, temveč tudi za poglobljanje skupnih vrednot. Srečanja z voditelji, kot je predsednik albanske vlade Edi Rama, so bila osredotočena na zagotavljanje, da ima civilna družba osrednjo vlogo v pogajanjih za pristop k EU. Ta prizadevanja so bila na seji predsedstva EESO v Varšavi dopolnjena z razpravami o digitalni preobrazbi, da bi tehnološki napredek uskladili z evropskimi vrednotami enakosti in pravičnosti. To bo tudi podlaga za sodelovanje s prihodnjim poljskim predsedstvom EU.

V letu 2025 se bomo še naprej osredotočali na krepitev participativne demokracije, spodbujanje socialne pravičnosti in reševanje svetovnih izzivov, kot so podnebne spremembe in digitalizacija. EESO si bo še naprej neutrudno prizadeval za Evropo, ki posluša, navdihuje in skrbi, da nihče ne bo zapostavljen.

Naj prihodnje leto vsem prinese mir, napredek in blaginjo.

KOLENDAR DOGODKOV

4.-16. december 2024

Fotografska razstava *Powerful Encounters: Picturing an end to energy poverty* (Srečanja, ki pustijo močan vtis: odprava energetske revščine v slikah)

9. december 2024

Evropski dan potrošnikov 2024

11. december 2024

Povezovalna skupina - 20. obletnica

22. in 23. januar 2025

Plenarno zasedanje EESO

POSEBNI GOST

POSEBNI GOST

Naš posebni gost je beloruski filmski ustvarjalec in novinar Andrey Gnyot, ki je bil pravkar izpuščen iz hišnega pripora v Srbiji, kjer je bil eno leto v izročitvenem priporu zaradi obtožb njegove države o gospodarskih kaznivih dejanjih. S svojo osebno zgodbo opisuje usodo neodvisnih novinarjev v današnji Belorusiji, kjer jih lahko že zaradi najmanjše kritike oblastnikov doletita oznaka „sovražnik ljudstva“ in zapor na podlagi izmišljenih obtožb o gospodarskem kriminalu.

SOVRAŽNIK LJUDSTVA – KAKO BELORUSIJA PREGANJA SVOJE NOVINARJE

Andrey Gnyot

Za aretacijo je v Belorusiji dovolj, da izberete napačen poklic. Kot se je izkazalo, ste lahko zaradi takšne usodne napake aretirani tudi v središču Evrope, na primer v Srbiji. In to s pomočjo tako prestižne mednarodne organizacije, kot je Interpol. Moje besede so polne jedkega sarkazma in grenke resnice, vendar ne pretiravam. Ime mi je Andrey Gnyot. Sem beloruski filmski ustvarjalec, novinar in nekdanji politični zapornik. To je moja zgodba.

Leta 1999 sem se odločil postati novinar. Televizija in radio sta bila moja strast, moje sanje in moj konjiček. Kako bi si lahko 17-letnik predstavljal, da bo v njegovi državi neodvisno novinarstvo označeno kot ekstremizem, vsi drugi mediji pa bodo postali propagandno trobilo? Ne, nihče od nas ni pričakoval, da se bo to zgodilo v Evropi v 21. stoletju. A točno tako je danes v diktatorski Belorusiji: v državi ni niti enega samega neodvisnega medija. Vse medijske strukture so v lasti države, ki strogo nadzira izvajanje zelo preproste uredniške politike: hvaliti je treba Lukašenkovo samooklicano oblast, vsi, ki si jo upajo kritizirati, čeprav konstruktivno, pa dobijo iz komunistične preteklosti izposojeno oznako „sovražnik ljudstva“.

Tako je sredi prvega desetletja 21. stoletja mladi in naivni diplomant novinarstva poskušal najti svoje mesto v tem poklicu. Med študijem in po njem sem pridobil veliko praktičnih izkušenj na področju televizije in radia ter sem natančno vedel, kaj želim. Možnosti pa so hitro usihale: zasebne radijske postaje so se zapirale ali jih je prevzela država, neodvisne televizijske postaje pa niso mogle dobiti niti oddajne frekvence. Izbira ni bila velika: širi propagando ali pa se izogni občutljivim vprašanjem in se omeji na brezzobi razvedrilni program. Novinarstvo je v Belorusiji

preživelo le po zaslugi nekaj časopisov in neodvisnih spletnih portalov. Številni novinarji so zapustili ta poklic, številne so preganjali. Belorusko ministrstvo za informiranje je medije redno opozarjalo in za preklic dovoljenja za delovanje so zadostovala že tri opozorila. Po podatkih beloruskega združenja novinarjev se je število časopisov v obdobju 2020–2024 zmanjšalo za 21 %. Na beloruskem trgu so ostale le neškodljive publikacije, kot so publikacije za lastnike dač ter ljubitelje šal in križank. Vse neodvisne družbeno-politične publikacije so oblasti zaprle ali pa so se same odločile, da ustavijo tiskanje, ker je nadaljnje izhajanje postalo nemogoče.

Na srečno sem sam lahko našel kompromisno rešitev: javno sem začel z režiserskim in ustvarjalnim delom, pri katerem sem bil zelo uspešen. Hkrati sem nadaljeval novinarsko delo kot prostovoljec, ne da bi razkril svoje ime in se izpostavil. To se je izkazalo za učinkovito taktiko. Uporabil sem vse svoje izkušnje in poklicne stike, da sem od leta 2020 neodvisnim medijem lahko posredoval sveže videoposnetke; vključil sem se tudi v državljanski in politični aktivizem ter postal soustanovitelj državljanskega gibanja za človekove pravice

„Free Association of Athletes of Belarus SOS.BY“. Mislim, da ne morem biti obtožen pristranskosti in vpletenosti, saj sem izbral stran ljudi v svoji državi – diktatura nima nobene zveze z objektivnostjo, prav tako pa propaganda nima nobene zveze z novinarstvom.

Belorusija se je leta 2021 na lestvici svobode tiska med 180 državami uvrstila na 158. mesto. V primerjavi z letom 2020 je padla za pet mest. „Belorusija je najnevarnejša država v Evropi za medijske delavce,“ opozarja mednarodna organizacija za človekove pravice Novinarji brez meja.

Preference Belorusov v protestnem letu 2020 so jasne: za 60 % anketirancev so bili glavni vir informacij internet in socialni mediji. Televizija je bila glavni vir novic samo za 11 % anketirancev, tiskani mediji za 7 % in radio za 5 %. Ko je diktatorski režim to ugotovil, je ukrepal ostro in brezkompromisno. Njegov glavni izum je boj proti „ekstremizmu“, ki je podlaga za cenzuro in preganjanje. Oblasti onemogočajo dostop do vsebin medijskih hiš, ki nadaljujejo svoje dejavnosti iz tujine, vsakršno sodelovanje z njimi pa se šteje za izraz ekstremizma.

Konec leta 2023 je bilo v Belorusiji zaprtih 32 novinarjev. V centrih za pridržanje so bili izpostavljeni pritiskom in nečloveškemu ravnanju. Po navedbah aktivistov za človekove pravice je bloger in novinar „Radio Liberty“ Igor Losik v kazenski koloniji dolgo gladovno stavkal, nato pa se je porezal po rokah in vratu. Obsojen je bil na 15 let zapor. Kazensko preganjanje vseh oblik sodelovanja z neodvisnimi mediji, ki so bili označeni za „ekstremistične skupine“, se je okrepiło. Nov trend je preganjanje ne samo predstavnikov civilne družbe, temveč tudi navadnih državljanov, ki komentirajo kakršne koli družbene in politične dogodke za novinarje.

Moj osebni račun na Instagramu je beloruski režim 31. oktobra 2024 razglasil za „ekstremistični material“. To pomeni, da ne bom kazensko preganjan samo jaz, temveč tudi vsi, ki so me spremljali v Belorusiji in se prijavili na mojem računu. Diktatura je več kot 5000 spletnih virov v Belorusiji razglasila za „ekstremistične“. Impresivna statistika, s katero se morda ne more pohvaliti nobena druga evropska država! Ali Belorusi menijo, da se problemu beloruskega novinarstva namenja dovolj pozornosti? Odkrito povedano – ne, ta problem ni deležen dovolj pozornosti. Ne samo, da se v Belorusiji razgrajuje institucija novinarstva, temveč se fizično uničujejo tudi novinarski strokovnjaki.

Diktatura poskuša preganjati tudi novinarje in aktiviste zunaj Belorusije. Živ primer takega preganjanja sem sam. Režim se je naučil uporabljati demokratične institucije za doseganje svojih grozljivih ciljev. Novinarji, aktivisti, blogerji in politično aktivni državljani so kazensko preganjeni zaradi davčnih kaznivih dejanj, predvsem zaradi neplačevanja davkov v preteklosti. To se je izkazalo za odličen način prikrivanja političnih motivov preganjanja. Aktivist za človekove pravice in Nobelov nagrajenec Ales Bialiacki je v zaporu zaradi finančnih obtožb. Glavna urednica neodvisne medijske hiše „TUT.BY“ (ki jo je režim leta 2020 uničil) in njeni sodelavci so zaprti zaradi istega finančnega članka. Interpol je za moje iskanje sprejel isto navedbo o finančnem kriminalu. Potreboval je skoraj osem mesecev, da je opravil notranjo preiskavo in ugotovil, da gre pri mojem iskanju za kršitev členov 2 in 3 njegovega ustanovnega akta. Kljub temu sem bil aretiran in v osrednjem zaporu v Beogradu zaprt sedem mesecev in šest dni. Pet mesecev sem preživel v hišnem priporu s strogimi omejitvami. Srbsko vrhovno sodišče se je dvakrat odločilo, da me izroči diktatorski Belorusiji. Dvakrat sva se z odvetnikom uspešno pritožila zoper to odločbo. Skupaj mi je bilo ukradeno eno leto mojega življenja, moje telesno in duševno zdravje. In vse to zato, ker sem se v napačni državi odločil za napačen poklic. Samo zato, ker sem imel svoje mnenje, ki sem ga izrazil z aktivnim državljanstvom.

Na srečo mi je uspelo zmagati, sicer teh besed ne bi mogli brati. Zahvaljujoč izjemni solidarnosti novinarjev, politikov, civilne družbe in organizacij sem zapustil Srbijo in prišel na varno v Berlin. Vendar moja zgodba še ni končana. Pred mano je še dolgotrajen proces okrevanja in boja. Vem, da sem iskreno izbral svoje poslanstvo, čeprav nekateri menijo, da gre za ekstremizem. Vem, da je neodvisno novinarstvo sestavni del demokratične družbe. Takšne, kot jo želijo zgraditi Belorusi. In pričakujemo, da na tej pomembni poti ne bomo sami.

„VPRAŠANJE ZA ...“

Oktober in november sta zaznamovala neuspeha dveh najpomembnejših svetovnih vrhov o okolju - Konvencije OZN o biološki raznovrstnosti (COP 16) in konference OZN o podnebjju (COP29). Oba dogodka sta se osredotočala na financiranje, ki je nujno potrebno za ohranjanje narave in blažitev podnebnih sprememb. Predstavnik EESO na letošnjih konferencah pogodbenic - Petra Schmidta, Diandro Ní Bhuachalla in Arnauda Schwartz - smo prosili, naj predstavijo svoje mnenje o tem, kaj je ogroženo, če svet ne bo ukrepal na področju podnebja.

COP16 IN COP29: SAMI SEBI KOPLJEMO JAMO

Peter Schmidt, Diandra Ní Bhuachalla in Arnaud Schwartz

EESO se je kot predstavnik civilne družbe EU na konferenci COP29 v azerbajdžanski prestolnici Baku zavzel za nujne in konkretne podnebne ukrepe ter prednostno obravnavo socialne in okoljske pravičnosti v pogajanjih o podnebnju.

Peter Schmidt, predsednik ad hoc skupine za konferenco pogodbenic, nam je predstavil ključna sporočila EESO v zvezi z glavno temo konference COP29 - podnebnim financiranjem.

Peter Schmidt: porast [ekstremnih vremenskih pojavov](#) po vsem svetu je močan opomnik za okrepitev podnebnih ambicij. Letošnje leto naj bi po meritvah postalo najbolj vroče, vse pogostejše in vse intenzivnejše so podnebne katastrofe zaradi delovanja človeka, kot so poplave, gozdni požari in suše, zaradi česar se še povečujejo socialne neenakosti. Stroški neukrepanja na podnebnem področju so veliko večji od stroškov ukrepanja.

Veliko se pričakuje od konference COP29. Dogovor o globalnih rešitvah za podnebno financiranje je ključnega pomena, da bi lahko države v razvoju imele sredstva za globalne podnebne ukrepe. EESO je na konferenci COP29 v Bakuju predstavil priporočila na podlagi našega mnenja o podnebnem financiranju, pri čemer se je osredotočil na preoblikovanje mednarodne finančne strukture, da bi sprostili in olajšali učinkovito in dostopno podnebno financiranje.

Poudarili smo, da je treba določiti nov skupni količinsko opredeljen cilj za premostitev vrzeli v podnebnem financiranju, na podlagi česar bi podnebno financiranje bolj ustrezalo svojemu namenu, podpiralo biotsko raznovrstnost ter imelo učinek in bilo ciljno usmerjeno v najranljivejše države in skupnosti. Tokovi podnebnega financiranja bi morali temeljiti na načelih pravičnega prehoda v skladu s Pariškim sporazumom in cilji trajnostnega razvoja. Ključne so dolgoročne zaveze javnih in zasebnih akterjev, javne finance pa bodo imele ključno vlogo pri mobilizaciji in zmanjševanju tveganja zasebnih naložb za podnebne pobude.

Čeprav bi bilo treba lokalnim pobudam in lokalnim gibanjem omogočiti dostop do podnebnega financiranja, Odbor poziva k celovitemu pristopu za prekinitev kroga zadolženosti in premajhnih naložb v prilagajanje. Pozivamo k pravični porazdelitvi podnebnih skladov, da bi odpravili razlike. Poleg tega je sodelovanje civilne družbe ključno za oblikovanje vključujočega in demokratičnega pristopa, ki zagotavlja, da bodo podnebne naložbe učinkovite in trajnostne.

Predstavnica mladih v delegaciji EESO na konferenci COP (2023-2025) Diandra Ní Bhuachalla je predstavila svoja pričakovanja od konference COP29. Katera so z vidika mladih najbolj pereča podnebna vprašanja, ki bi jih bilo treba najprej rešiti?

Diandra Ní Bhuachalla: Po razočaranju nad izidom konference COP28 sem poskušala čim bolj zmanjšati svoja pričakovanja v zvezi s COP29. Ob zavedanju, da bodo rezultati še ene letne konference omejeni zaradi izbire predsedstva (ponovno država, ki je močno odvisna od dobička od fosilnih goriv), je bilo še posebej

težko ohraniti kakršnokoli upanje.

Kljub temu sem se po posvetovanju z različnimi mladinskimi organizacijami po Evropi v okviru sej projektne skupine za mlade kot predstavnica mladih v delegaciji EESO na konferenci pogodbenic odločila, da se je najbolje osredotočiti na podnebno pravičnost in pravični prehod, podnebno financiranje in nov kolektivni količinsko opredeljen cilj ter povečati smiselno udeležbo mladih v mednarodnih postopkih odločanja.

Zdaj, ko vidim, koliko pogajanj v prvem tednu je brez vsakršnega napredka, ker ni niti najmanjšega strinjanja ali sodelovanja – tudi na področjih enakosti spolov, podnebnega financiranja in pravičnega prehoda – ugotavljam, da so bila moja pričakovanja ponovno previsoka, zato sem svoja prizadevanja preusmerila na spremljevalne dogodke in dvostranska srečanja. Moja glavna upa sta, da se ohrani jezik, zlasti na področju človekovih pravic, in da bomo dosegli rahel napredek pri popolnem usklajevanju zadev za konferenco COP30, ki je košarica, za katero se zdi, da vanjo vsi polagajo vse svoje upe.

Zaradi presečne narave podnebnih sprememb in njihovih posledic ne morem niti približno razvrstiti vprašanj po pomembnosti ali nujnosti. Mladi so zaskrbljeni glede svoje prihodnosti z vidika varnosti zaposlitve in vprašanja prisiljenosti v preusposabljanje, z vidika vprašanja doma in družine ter varnosti pred nevihtami, poplavami in erozijo, z vidika zdravja in kakovosti življenja njihovih bodočih otrok in naslednje generacije, z vidika vprašanja, koliko težja bodo podnebna pogajanja za našo generacijo, ko bomo postali mi nosilci odločanja, saj do danes ni bilo sprejetih niti približno dovolj ukrepov, posledice česar bomo čutili še desetletja.

Podnebno pravičnost potrebujemo zdaj. Zdaj potrebujemo realistično podnebno financiranje. Zdaj potrebujemo pošteno, pravično in pravično zaposlovanje in energetski prehod. Zdaj potrebujemo ambicije. Zdaj je treba uresničiti zadeve.

Vse vas potrebujemo zdaj.

Konferenca COP16 o biotski raznovrstnosti, ki je potekala oktobra v Caliju v Kolumbiji, se je končala kaotično in brez dogovora glede financiranja narave. Arnauda Schwartz, predstavnika EESO na 16. konferenci pogodbenic, smo vprašali, ali je možno kljub temu nazadovanju ohraniti optimizem. Katere ukrepe bi potrebovali, da bi dosegli napredek pri varstvu biotske raznovrstnosti?

Arnaud Schwartz: 200 milijard dolarjev na leto. Po mnenju ZN je to znesek denarja, ki bi bil potreben (in vključuje vse vrste financiranja – javno, zasebno, nacionalno in mednarodno) za doseganje naših ciljev v zvezi z biotsko raznovrstnostjo. Za kaj torej gre? Gre zgolj za zaustavitev vse hitrejšega izginjanja živih organizmov ter za obnovo narave in zagotovitev možnosti za preživetje v „živem“ svetu, namesto da ga opustošimo z lakomnostjo in neumnostjo.

Kakšna je prihodnost po neuspehu konference COP16?

Vsakdo od nas bi moral zastaviti to vprašanje sebi in drugim, zlasti, ker je znano, da se samo v Franciji vsako leto več kot četrtina tega zneska porabi za priprave na vojno ali na samo vojno. Resnično je bilo srečanje v Caliju zamujena priložnost na svetovni ravni zaradi pomanjkanja politične volje in ekonomske solidarnosti.

Vendar vse še ni izgubljeno.

Na koncu tunela je le luč, čeprav šibka: na tej konferenci COP je bila avtohtonim ljudstvom in lokalnim skupnostim, tudi afriškim, priznana vloga varuhov biotske raznovrstnosti – po približno 30 letih. Poleg tega je bil ustanovljen tudi nov sklad ZN pod imenom sklad Cali. Dolgoročno naj bi se ta sklad uporabljal za zbiranje prostovoljnih prispevkov zasebnih podjetij, od katerih bo polovica namenjena omenjenim skupinam. Uf!

Kaj naj rečem?

Vsi smo povezani. Da bi nadaljevali skupno pot, bi bilo smiselno začeti z vrnitvijo našega gospodarstva na pravo pot v korist skupnemu dobremu. Kaj torej čakamo, da ne pregledamo mednarodnih finančnih in trgovinskih pravil in si že enkrat nehamo sami sebi kopati jamo?

Predstavnika EESO na COP29, Peter Schmidt in Diandra Ní Bhuachalla, sta bila osredotočena v glavnem na podnebno financiranje, pri čemer sta se opirala na nedavno sprejeto mnenje EESO [Podnebno financiranje: nov časovni načrt za uresničevanje visokih podnebnih ciljev in ciljev trajnostnega razvoja](#). Eden od [ključnih dogodkov](#) pod vodstvom EESO v Bakuju je bil 18. novembra pod naslovom „Globalna perspektiva za spodbujanje pravičnega prehoda v agroživilskem sektorju“. Na tem dogodku je bila obravnavana vzpostavitev trajnostnih nizkoogljičnih prehranskih sistemov, ki so pravični do kmetov, delavcev v prehranski verigi in prihodnjih generacij. Cilj dogodka je bil izboljšati sodelovanje med oblikovalci politik in civilno družbo, okrepiti glasove s svetovnega juga in spodbujati vključujoče podnebne rešitve za vse.

Arnaud Schwartz se je kot član delegacije EU udeležil srečanj, na katerih je bilo pozvano k večjim sinergijam med procesi ZN na področju biotske raznovrstnosti (CBD) in podnebnih sprememb (UNFCCC), postopni odpravi okolju škodljivih subvencij kot sredstvu za sprostitev več finančnih sredstev in dejavnejši vlogi organizirane civilne družbe pri izvajanju [Kunminško-montrealskega svetovnega okvira za biotsko raznovrstnost](#). Več informacij o prispevku EESO h konferenci COP16 je na voljo [tukaj](#).

Arnaud Schwartz je poročevalec za mnenje EESO [Celovita strategija za biotsko raznovrstnost na 16. konferenci pogodbenc: povezovanje vseh sektorjev za skupni cilj](#).

K BISTVU

Bolgarija in Romunija plačujeta visoko ekonomsko in politično ceno za to, da nista v celoti vključeni v schengenski režim. To hkrati negativno vpliva na konkurenčnost in gospodarstvo rast EU. Po mnenju Mariye Mincheve, poročevalke za mnenje [Stroški nesodelovanja v schengenskem območju za enotni trg - posledice za Bolgarijo in Romunijo](#), je skrajni čas, da Svet EU določi datum

za odpravo kontrol na kopenskih mejah med tema državama in ostalimi državami, ki so članice schengenskega območja. (II)

STROŠKI NESODELOVANJA V SCHENGENSKEM OBMOČJU ZA ENOTNI TRG EU

Mariya Mincheva

Bolgarija in Romunija sta leta 2011 izpolnili pogoje za pridružitvev schengenskem območju. Vendar 13 let pozneje še vedno ne uživata vseh koristi prostega gibanja. To ima politično ceno in spodbuja evroskeptično razpoloženje.

Ministri Madžarske, Avstrije, Bolgarije in Romunije za notranje zadeve so se na seji Sveta 22. novembra v Budimpešti dogovorili o „ uvedbi potrebnih ukrepov“ za določitev datuma za odpravo kontrol na kopenskih mejah ob upoštevanju okrepljenih prizadevanj za zaježitev prihodov migrantov brez urejenega statusa po zahodnobalkanski poti.

Schengenski sporazum je temeljna podlaga za prosti pretok oseb, blaga, storitev in kapitala v EU ter ključni dejavnik njenega gospodarskega uspeha. Omejitve ogrožajo konkurenčnost in gospodarsko rast EU ter preprečujejo uresničitev socialnega tržnega gospodarstva, kot je predvideno v Pogodbah.

Države članice že leta uvajajo začasni nadzor na mejah, vendar gospodarski in socialni učinek teh odločitev na enotni trg še ni bil ocenjen. Evropska komisija ocenjuje fizične ovire za trgovino, vendar to zajema le mejne blokade, demonstracije in napade na tovornjake. Učinki nadzora na kopenskih mejah, vključno z začasno uvedbo nadzora na mejah držav članic schengenskega območja, se ne upoštevajo.

Svet je leta 2023 sklenil, da se z 31. marcem 2024 odpravi nadzor na notranjih zračnih in morskih mejah z Bolgarijo in Romunijo. Vendar so bile kontrole na notranjih kopenskih mejah ohranjene, ne da bi se določil datum za njihovo odstranitev. To povzroča znatne stroške in podjetjem preprečuje, da bi v celoti izkoristila prednosti enotnega trga.

EU lahko z ukrepi za popolno vključitev Bolgarije in Romunije v schengensko območje okrepi svojo notranjo kohezijo, poveča konkurenčnost ter zaščiti temeljni načeli prostega gibanja in solidarnosti, na katerih temelji evropski projekt.

Po mnenju Evropskega parlamenta bi lahko nesodelovanje v schengenskem območju vplivalo na tržna pričakovanja glede statusa teh držav v EU. To je politični signal, ki bi lahko vplival na donosnost njihovih državnih obveznic, ceno finančnih sredstev in obrestne mere za podjetja in gospodinjstva, prizadel pa bi lahko tudi realno gospodarstvo.

Obe državi letno plačujeta milijarde evrov zaradi višjih stroškov logističnih storitev, zamud pri dobavi blaga in opreme ter višjih stroškov za gorivo in plače voznikov. Ti neposredni stroški se z višjimi cenami neizogibno prenesejo na potrošnike, vplivajo pa tudi na telesno in duševno zdravje delavcev.

To ovira turizem, pa tudi prosti pretok delovne sile, saj omejuje možnosti delavcev iz Bolgarije in Romunije za iskanje zaposlitve v sosednjih državah članicah. Ta omejitev vpliva na gradbeništvo, kmetijstvo in storitveni sektor, ki so močno odvisni od sezonskih in začasnih delavcev.

Enrico Letta v svojem poročilu o prihodnosti enotnega trga poziva k odločnemu nasprotovanju vsem poskusom omejevanja prostega gibanja med državami članicami, vključno s tehničnimi omejitvami na poteh in v cestnem prometu, pa tudi vsem začasnim prekinitvam izvajanja Schengenskega sporazuma.

Skrajni čas je, da Svet določi datum za odpravo kontrol na kopenskih mejah med Bolgarijo, Romunijo in drugimi državami članicami, ki so članice schengenskega območja. Končna odločitev o tem vprašanju naj bi bila sprejeta na seji Sveta EU za pravosodje in notranje zadeve 12. decembra.

NOVICE EESO

Uresničevanje širitve EU

Naslednja Komisija mora biti Komisija širitve. Vprašanje ni, ali naj se EU razširi, temveč kako to storiti pravilno - takšen je bil sklep foruma na visoki ravni o širitvi, ki ga je organiziral Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO). Na forumu so sodelovali predsednik EESO Oliver Röpkke, evropski komisar za delovna mesta in socialne pravice Nicolas Schmit ter ministri držav članic EU in držav kandidatk za članstvo.

EESO je skupaj z Evropsko komisijo soorganiziral forum na visoki ravni o širitvi, ki je potekal v času oktobrskega plenarnega zasedanja. Prvič se je na istem dogodku zbralo več kot 140 predstavnikov civilne družbe iz držav kandidatk za članstvo v EU. Glavni poudarek udeležencev je bil jasen: civilna družba in socialni partnerji, ki so v pristopnem procesu pogosto spregledani, morajo imeti osrednjo vlogo v procesu širitve EU.

G. Röpkke je poudaril: „Ne gre le za širitev EU, temveč tudi za pripravo prihodnjih držav članic na dejavno sodelovanje pri oblikovanju EU in zagotavljanje, da so v celoti opremljene za soočanje s prihodnjimi izzivi. S

sodelovanjem s civilno družbo, združenji delodajalcev in sindikati ustvarjamo potrebne temelje za bolj vključujočo in močnejšo Evropo.“

V razpravi je bilo poudarjeno, da je treba ohraniti nedavni zagon v zvezi s širitvijo, saj bo imela Komisija v obdobju 2024–2029 bistveno vlogo pri dokončanju širitvenega procesa.

Drugo ključno sporočilo razprave je bil pomen postopnega, predvidljivega in na dosežkih temelječega povezovanja, pri katerem se napredek prizna in nagradi z dejanskimi možnostmi za pristop.

G. Schmit je izpostavil ključno vlogo civilne družbe: „Dobro delujoč dvo- in tristranski socialni dialog ter vključevanje socialnih partnerjev sta bistvena elementa procesa pristopa k EU, saj gre za del našega socialnega tržnega gospodarstva.“

Nemški državni sekretar **Rolf Schmachtenberg** je dejal: „Delovni in socialni vidiki so ključni za uspešen pristop k EU. Tisti, ki želijo izboljšati življenje vseh državljanov, ustvariti priložnosti in se boriti proti socialnim neenakostim, potrebujejo učinkovite politike zaposlovanja, dobre delovne pogoje in delujoče sisteme socialne varnosti ter močne socialne partnerje.“

Naida Nišić, črnogorska ministrica za delo, zaposlovanje in socialni dialog, je med razpravo poudarila pomen foruma na visoki ravni kot platforme za dialog, ki Črni gori omogoča, da oceni napredek.

Niki Kerameus, grška ministrica za delo in socialno varnost, je poudarila: „Velik privilegij je, da lahko sodelujem v tej pomembni razpravi o širitvi EU in ključni vlogi, ki jo imajo socialni partnerji pri oblikovanju prihodnosti evropskega okolja na področju delavskih in socialnih pravic.“

Olta Manjani, namestnica albanskega ministra za gospodarstvo, kulturo in inovacije, je dejala: „Albanija dejavno povečuje svojo prisotnost v institucijah, odborih in delovnih skupinah EU in del teh prizadevanj je tudi vzpostavitev skupnega posvetovalnega odbora z Evropskim ekonomsko-socialnim odborom.“

EESO se dosledno zavzema za širitev EU. Leta 2024 je kot pilotni projekt sprožil [pobudo za člane iz držav kandidatk za širitev](#), ki civilni družbi v državah kandidatkah omogoča, da prispevajo k delu EESO. Pobuda kaže, kako dejavno sodelovanje civilne družbe iz držav kandidatk krepi proces širitve. (mt)

[EESO poziva k evropski vodilni pobudi za zdravstvo in akcijskemu načrtu za redke bolezni](#)

EESO je pozval k evropski vodilni pobudi za zdravstvo, predlagal oblikovanje evropske zdravstvene unije in Evropsko komisijo spodbudil k objavi akcijskega načrta za redke bolezni z jasno dosegljivimi cilji.

EESO je med razpravo o evropski vodilni pobudi za zdravstvo na oktobrskem plenarnem zasedanju pozval EU, naj pripravi ambiciozno pobudo za vzpostavitev medsektorske zdravstvene strukture v EU. Beseda je tekla tudi o pripravi evropskega akcijskega načrta za redke bolezni.

Predsednik EESO Oliver Röpke je ob začetku razprave dejal: „Ključno je, da ima vsakdo, ki živi v EU, dostop do kakovostnega, cenovno ugodnega in dostopnega zdravstvenega varstva. Vlagati moramo v

inovativne in vzdržne zdravstvene sisteme ter sprejeti odločne ukrepe za boj proti neenakostim na področju zdravja v EU in po svetu. Zaradi redkih bolezni so neenakosti in ranljivosti še bolj izrazite. Zato je potrebno celovito evropsko ukrepanje v zvezi z redkimi boleznimi.“

Poročevalec za [mnenje](#) o vodilni evropski pobudi za zdravje **Alain Coheur** je dejal: „Danes želimo sprejeti načrt za prihodnje komisarje EU, ki bo spodbujal zdravstveno varstvo za vse in ščitil ljudi pred prihodnjimi krizami.“ Poročevalka za [mnenje](#) o redkih boleznih **Ágnes Cser** je dodala: „Pripraviti moramo akcijski načrt. Pri tem se ne smemo osredotočati le na akcijski načrt za redke bolezni, temveč tudi na zdravje – zdravje je ključnega pomena za konkurenčnost. Naša zdravstvena unija ne sme ostati prazna beseda.“

V mnenju o evropski vodilni pobudi za zdravstvo so predstavljeni strateški stebri za krepitev solidarnosti in sodelovanja med državami članicami na področju zdravja. Sem sodijo vzpostavitev evropskega jamstva za oskrbo in zdravstveno varstvo, ki bi določalo večletne zdravstvene cilje na ravni EU. To bi lahko privedlo do oblikovanja pravno zavezujočega besedila (na primer direktive).

Drugi steber je izvajanje celostnega pristopa „eno zdravje“, ki povezuje politike za zdravje ljudi, živali, rastlin in okolja. V mnenju o boju proti redkim boleznim EESO Komisijo poziva, naj objavi sporočilo, ki bo vsebovalo celovit evropski akcijski načrt za redke bolezni s cilji SMART, ki jih je mogoče doseči do leta 2030. (Im)

[Umetna inteligenca, ustvarjena v EU: EESO poziva k strateškim naložbam v infrastrukturo umetne inteligence](#)

EESO poziva Evropsko unijo, naj poveča svoje naložbe v varno povezljivost, odporno infrastrukturo in dobavne verige, da bi ostala konkurenčna na hitro razvijajočem se področju umetne inteligence za splošne namene. Ti ukrepi veljajo za bistvene za čim večje povečanje koristi generativne umetne inteligence v skladu z evropskimi vrednotami, potrebami in temeljnimi pravicami.

EESO je v raziskovalnem mnenju [Umetna inteligenca: pot naprej](#), v katerem se je osredotočil na ključne vidike umetne inteligence za splošne namene, poudaril, da je treba zaradi dinamičnosti in kompleksnosti umetne inteligence stalno posodabljeni akt EU o umetni inteligenci.

Čeprav so umetnointeligenčni modeli za splošne namene zelo tehnični in se uporabljajo predvsem za poslovanje med podjetji (B2B), ni mogoče spregledati njihovega posrednega vpliva na delavce in potrošnike.

„Ocenjujemo kot zelo pomembno, da vsaka umetna inteligenca, ki jo uporabljamo tukaj v Evropi, temelji tudi na evropskih vrednotah. To seveda pomeni spoštovanje pravne države in človekovih pravic, hkrati pa tudi preglednost, verodostojnost in zanesljivost. To so ključni dejavniki, ki vsakemu sistemu umetne inteligence omogočajo, da deluje za ljudi,“ je dejala **Sandra Parthie**, poročevalka za mnenje, za katero sta zaprosila Evropska komisija in madžarsko predsedstvo Sveta EU.

EESO sicer podpira akt o umetni inteligenci, vendar poudarja, da ga je treba pozorno spremljati in prilagajati, če se izkaže, da uredba zavira inovativnost evropskih podjetij, ki se osredotočajo na umetno inteligenco. To se lahko zgodi, če vlada negotovost glede načina uporabe uredbe ali če se izkaže, da je preveč zapletena ter

zato vlagatelje in inovatorje odvrča od evropskega trga.

Da bi preprečili močno prevlado velikih digitalnih podjetij iz tretjih držav na trgu EU, je EESO pozval k uporabi orodij politike za varstvo konkurence EU, s katerimi bi obravnavali morebitno kritično ravnanje ali neskladnost s standardi EU.

EU in njene države članice morajo vlagati v inovacije, da bi vzpostavile močne mreže za ustvarjanje in izboljšanje proizvodov umetne inteligence ter povečale koristi, ki jih umetna inteligenca prinaša ljudem in gospodarstvu. Če se umetna inteligenca za splošne namene ne bo razvijala in uporabljala v Evropi, bi to lahko zmanjšalo konkurenčnost evropskih podjetij ter povzročilo krčenje prodaje, izgubo delovnih mest, gospodarsko stagnacijo in revščino.

„Na svojem pragu imamo zelo dobra podjetja in raziskovalce ter vodilne raziskovalne zmogljivosti na svetu. Spodbujati jih moramo veliko bolj, kot to počnemo sedaj. Privabiti moramo talente in poskrbeti, da bo Evropa za njih dovolj privlačna za delo na tem področju. Razviti moramo umetno inteligenco, ustvarjeno v Evropi,“ je sklenila **poročevalka Parthie**. (II)

Civilna družba potrebuje sredstva, da bo lahko nadzorovala ravnanje z radioaktivnimi odpadki

Države članice EU bi morale v odnosih s civilno družbo spodbujati vključujoče sodelovanje, odprtost in preglednost na vseh področjih ravnanja z radioaktivnimi odpadki. To velja tako za sedanje kot potencialne gostiteljske skupnosti, zlasti ker bodo v naslednjih desetih letih in pozneje nastajale vse večje količine radioaktivnih odpadkov.

EESO je v [mnenju](#), sprejetem na oktobrskem plenarnem zasedanju, zavzel jasno stališče, da bi bilo treba razpoložljiva sredstva uporabiti za povečanje zmožnosti skupin civilne družbe, zlasti lokalnih skupnosti blizu jedrskih objektov, da neodvisno sodelujejo v projektih in študijah za oceno vključevanja in preglednosti pri ravnanju z radioaktivnimi odpadki;

EESO priporoča, naj države članice poročajo o načinih sodelovanja javnosti v postopku odločanja o ravnanju z radioaktivnimi odpadki in o tem, kako je zagotovljena preglednost. „EESO poziva države članice, naj zagotovijo spremljanje okolja, javnega zdravja in socialno-ekonomskega razvoja na območjih v okolici obratov za ravnanje z radioaktivnimi odpadki ter redno objavo podatkov o tem,“ je zapisala poročevalka **Alena Mastantuono**.

Države članice bi morale prevzeti odgovornost in prihodnjim generacijam ne bi smele naložiti bremena predelave jedrskih odpadkov, ne glede na njihovo naravo, življenjsko dobo ali stopnjo tveganja.

Ker je mogoče velik del uporabljenega jedrskega goriva predelati, bi bilo treba cepljive snovi reciklirati in s tem zmanjšati potrebo po nabavi naravnega urana za obratovanje jedrskih reaktorjev. S strategijami

krožnega gospodarstva bi lahko države članice zmanjšale količino odpadkov, ki jih je treba odstraniti, na minimum.

Države članice bi morale zagotoviti, da se pri oceni stroškov razgradnje in ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom upošteva povečanje stroškov skozi čas in da finančna sredstva zadostujejo za kritje dejanskih stroškov, je dejal sopročevalac **Christophe Quarez**. (mp)

Geotermalna energija lahko omogoči zeleni prehod

Geotermalna energija ima v Evropi velik neizkoriščen potencial, zato bi morala Evropska unija nujno sprejeti evropsko strategijo za geotermalno energijo, da bi lahko izkoristili njene prednosti.

EESO je na oktoborskem plenarnem zasedanju predstavil nedvoumno stališče o energiji. V [mnenju](#), ki sta ga pripravila **Zsolt Kükedi** in **Thomas Kattinig**, je EESO poudaril, da ima proizvodnja geotermalne energije izjemno nizke emisije toplogrednih plinov in da ima lahko ključno vlogo pri zelenem prehodu EU, saj zmanjšuje njeno odvisnost od fosilnih goriv in lajša razogljičenje.

„Geotermalna energija lahko koristno prispeva k doseganju ciljev podnebne nevtralnosti EU do leta 2050,“ je dejal **g. Kükedi**. „Njen

potencial je neizkoriščen in Evropska komisija bi morala nemudoma pripraviti celovito strategijo za uporabo virov, ki jih nudi,“ je poudaril tudi g. Kattinig.

EESO poudarja, da naložbe v geotermalne elektrarne ne bodo uspešne brez finančne pomoči na nacionalni ravni. Natančneje, za privabljanje in zmanjšanje tveganja začetne naložbe bodo potrebna vladna sredstva in spodbude.

Velja tudi poudariti, da spremembe energetske politike ali financiranja lahko vplivajo na gospodarsko privlačnost geotermalnih projektov.

Pri gradnji geotermalnih elektrarn obstajajo tveganja, ki jih je treba natančno opredeliti, zlasti v smislu učinkov na okolje. Za večjo podporo javnosti je torej bistveno, da se to izvede v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi.

Kljub vsemu pa okoljske in podnebne koristi geotermalne energije odtehtajo tveganja, saj gre za enega najboljših obnovljivih virov energije v smislu rabe zemljišč in virov ter odvisnosti od uvoza. (mp)

EESO poziva EU, naj prevzame vodilno vlogo z usklajenim in trajnostnim biogospodarstvom

EESO poziva EU, naj prevzame vodilno vlogo s trajnostnim modelom biogospodarstva, ki bo usklajen z evropskim zelenim dogovorom in podnebnimi cilji.

EESO je v mnenju [Usklajevanje krožnega gospodarstva in biogospodarstva](#) opisal, kako lahko trdno biogospodarstvo poveča gospodarske in ekološke koristi Evrope, okrepi odpornost in podpre pravičen prehod. Strateške naložbe v medsektorsko sodelovanje in sodelovanje skupnosti lahko iz biogospodarstva EU naredijo svetovni model za trajnostno rast.

Trajnostno biogospodarstvo mora biti usklajeno z okviri EU, kot so zeleni dogovor, krožno gospodarstvo in cilji glede biotske raznovrstnosti. Na ta način bodo dejavnosti biogospodarstva prispevale k podnebnim ciljem in ciljem biotske raznovrstnosti, hkrati pa ostale v okviru omejitev planeta.

„Bistvenega pomena je izčrpna in ambiciozna strategija za biogospodarstvo. Biogospodarstvo lahko v skladu s cilji krožnega gospodarstva in trajnostnega razvoja spodbuja konkurenčno prednost EU z ustvarjanjem trajnostnih in dobro plačanih delovnih mest ter zagotavljanjem rasti, ki spoštuje ekološke omejitve,“ je dejal **Cillian Lohan**, poročevalec za mnenje.

Biogospodarstvo lahko temelji na načelih krožnega gospodarstva, zmanjša količino odpadkov in izboljša učinkovitost s kaskadnim izkoriščanjem virov in vračanjem bioloških materialov v obtok. Ponuja socialne koristi, zlasti na podeželju, saj ustvarja delovna mesta ter priložnosti za pridobivanje znanj in spretnosti. Podpora podeželskim skupnostim in sodelovanju mladih v tem sektorju je ključnega pomena.

Izobraževanje o biogospodarstvu lahko pomaga ustvariti usposobljeno delovno silo in povečati ozaveščenost o trajnostnosti. Z znižanjem stroškov zdravstvenega varstva prispeva tudi k boljšemu javnemu zdravju. Pri teh prizadevanjih je ključnega pomena napredek na področju tehnologije in trajnostne rabe zemljišč, kot sta regenerativno kmetovanje in gozdarstvo, ki spodbujata skladiščenje ogljika in biotsko raznovrstnost.

Urbano kmetijstvo in krožna prehranska vozlišča lahko zmanjšajo količino živilskih odpadkov in okrepijo lokalne prehranske sisteme. EU bi morala ohraniti visoke standarde na področju podjetništva in inovacij ter spodbujati zgodnje uvajanje tehnologij na biološki osnovi. Pri financiranju bi bilo treba dati prednost vodilnim inovativnim podjetjem ter podpirati mala in srednja podjetja.

Za vključitev biogospodarstva v politike EU je potrebna jasna opredelitev. Posodobitev strategije za biogospodarstvo do leta 2025 bi morala biti usklajena z zelenim dogovorom in Pariškim sporazumom ter zagotoviti časovni načrt za trajnostno in odporno gospodarstvo na biološki osnovi. (ks)

EESO predlaga konkretna priporočila za oblikovanje odpornega in trajnostnega prehranskega sistema za prihodnost

EESO je predstavil vizijo za preoblikovanje kmetijskih, ribiških in prehranskih sistemov v EU, da bi zagotovili odpornost in trajnostnost v času krize.

EESO je oktobra sprejel [mnenje](#), v katerem se je zavzel za prehranski sistem, ki bi bil konkurenčen, odporen na krize in v skladu z okoljskimi in socialnimi cilji EU. Poudaril je prehransko varnost, pravičen dohodek za proizvajalce, okoljsko odpornost in podporo naslednji generaciji proizvajalcev hrane.

„Bistveno je zagotoviti stabilne in vzdržne dohodke za proizvajalce, podpreti pa moramo tudi prehransko politiko, ki temelji na znanju in spodbuja inovacije,“ je dejal **Arnold Puech d’Alissac**, predsednik Svetovne organizacije kmetov in eden od treh poročevalcev za to mnenje.

V ta namen EESO predlaga okrepitev pogajalske moči kmetijskega sektorja pri pogajanjih o cenah ter povečanje financiranja EU za kmetijstvo in ribištvo. Poziva tudi, naj prihodnji trgovinski sporazumi vključujejo zeleni dogovor in standarde strategije „od vil do vilic“, s katerimi bi zagotovili pošteno konkurenco in visoko kakovost hrane.

„Ključnega pomena je pravični dohodek primarnih proizvajalcev,“ je dejala **Piroska Kállay**, druga poročevalka za mnenje.

EESO je zato pozval k strožjemu zagotavljanju izvajanja poštenih trgovinskih praks in prepovedi prodaje pod ceno, da bi ponovno uravnotežili verigo preskrbe s hrano. Izjemno pomembne so tudi politike, ki podpirajo generacijsko pomladitev in se osredotočajo na mlade in ženske, tudi glede izobraževanja, usposabljanja in podpore zadrugam.

Da bi podprli trajnostnost, EESO priporoča nagrajevanje prizadevanj za sekvestracijo ogljika, kot sta trajnostno upravljanje tal in preprečevanje selitve virov CO₂. „Ti ukrepi bi pripomogli k uskladitvi proizvodnje hrane s podnebnimi cilji EU in svetovnimi okoljskimi zavezami,“ je dejal tretji poročevalec, **Joe Healy**.

Med predlogi je tudi sistem javnega zavarovanja za zaščito proizvajalcev pred naravnimi nesrečami, povezanimi s podnebjem, s katerim bi zagotovili neprekinjeno preskrbo s hrano.

EESO se zavzema za oblikovanje politik za obnovo zdravja tal in vode, izboljšanje učinkovitosti rabe vode in zmanjšanje porabe; hkrati pa je treba zmanjšati tudi birokracijo in povečati preglednost z digitalnim spremljanjem cen in stroškov.

Nazadnje je EESO priporočil še ustanovitev evropskega sveta za prehransko politiko, ki bi spodbujal dialog o vprašanjih, povezanih s hrano, in prehransko politiko uskladi s širšimi socialnimi in okoljskimi cilji. Ti predlogi sestavljajo časovni načrt, ki bo omogočil večjo odpornost, trajnostnost in pravičnost prehranskih sistemov v EU glede na svetovne izzive. (ks)

EESO predlaga jasnejše in bolj vključujoče financiranje v EU

EESO je oktobra sprejel [mnenje](#), v katerem je predlagal temeljit razmislek o delovanju financ EU. Pozval je k večji preglednosti in vključevanju državljanov po vsej EU, kar bi okrepilo demokracijo in zaupanje javnosti.

Za dosego tega je EESO priporočil razvoj skupnega okvira za fiskalno transparentnost, ki bi državljane vključil v proračunske postopke, in oblikovanje digitalnih orodij za jasnejše proračunske informacije.

„Predstavljate si, da bi lahko spremljali vsak evro iz evropskih sredstev – od Bruslja prek nacionalnih vlad do vaše lokalne skupnosti“, je dejala poročevalka za mnenje **Elena Calistru**.

Po mnenju EESO bo skupni okvir za fiskalno transparentnost določil jasne in dosledne standarde za vse programe, ki jih financira EU, ter zagotovil enotno poročanje in enostaven dostop do finančnih podatkov v vseh državah članicah. Poudarek bo na spodbujanju najboljših praks in ne na uvajanju novih predpisov.

Participativna priprava proračuna bi državljanom omogočila, da imajo neposredno besedo pri odločitvah o javni porabi, zlasti na lokalni ravni, hkrati pa bi participativne elemente vključili v postopke priprave proračuna na ravni EU.

EESO je pozval k enotni, uporabniku prijazni digitalni platformi, ki bo ponujala proračunske podatke v realnem času, jasne vizualne predstavitve in vpoglede v to, kako sredstva EU prinašajo rezultate. To bi povečalo razumevanje finančnih informacij v javnosti in dostop do njih.

EESO je poudaril tudi pomen ozaveščanja javnosti, zagotavljanja strožjega nadzora in usklajevanja finančnih praks s cilji EU, kot sta kohezija in trajnost, da bi spodbudili sodelovanje in odgovornost.

„Finančna sredstva EU niso le številke. Gre za zaupanje in demokracijo ter za to, da Evropa deluje za svoje državljane,“ je zaključila poročevalka Calistru. (tk)

Gospodarstvo, osredotočeno na ljudi, mora ostati glavna naloga EU

EESO podpira prizadevanja za razvoj industrijskega sistema, ki bo bolj osredotočen na ljudi in primeren za prihodnost. Hkrati poziva k poglobljeni razpravi o Industriji 5.0 ter njenih družbenih in gospodarskih posledicah.

Namen Industrije 5.0 je družbena in okoljska vprašanja postaviti v središče poslovnih procesov, kar sega dlje od Industrije 4.0, ki je bila osredotočena na digitalizacijo in avtomatizacijo. EESO je pred kratkim sprejel mnenje z naslovom [Industrija 5.0 – kako jo uresničiti](#), v katerem se je zavzel za industrijski model, ki je osredotočen na človeka in ceni njegovo znanje ter ustvarjalnost.

Industrija 4.0 je v veliki meri prezrla posledice avtomatizacije za človeka ter je namenjala le malo pozornosti okoljskim vprašanjem, kot so zmanjšanje količine odpadkov, krožnost in zelena energija. EESO poudarja, da bi morala Industrija 5.0 odpraviti te pomanjkljivosti in dati prednost demokratičnim vrednotam, socialni enakosti ter trajnostni konkurenčnosti. **Giuseppe Guerini**, poročevalec za mnenje o Industriji 5.0, meni, da bi morala digitalna preobrazba prispevati k novemu čistemu industrijskemu dogovoru, v katerem sta najpomembnejša človeški dejavnik in ustvarjalnost.

Industrija 5.0 ljudi znova postavlja v središče proizvodnje, saj njihovo znanje in spretnosti razume kot ključno konkurenčno prednost. Avtomatizacijo uravnoteženo povezuje s človekovo ustvarjalnostjo in za ponavljajoče naloge uporablja sodelovalne robote, kar delavcem omogoča, da se osredotočijo na zasnovo, načrtovanje in storitve za stranke. Ta premik opozarja tudi na zdravje in varnost delavcev ter na podporo tistim, ki jih je izpodrinila avtomatizacija.

EESO poziva institucije EU, naj podprejo na človeka osredotočen industrijski sistem, ki bo pripravljen na prihodnost in bo temeljil na socialni pravičnosti ter vključujoči konkurenčnosti. Čeprav podpira Industrijo 5.0, poudarja, da je treba podrobneje opredeliti njene gospodarske, družbene in tehnološke posledice. Sedanje evropske politike, kot so zeleni dogovor, akt o umetni inteligenci ter novi program znanj in spretnosti za Evropo, so temelji te vizije, vendar bi jih bilo treba posodobiti v skladu z načeli Industrije 5.0.

Industrija 5.0 bo uspela le, če bodo socialni partnerji in delavci vanjo vključeni na vseh ravneh. Takšen vključujoč pristop bo spodbudil delovno okolje, ki podpira sodelovanje ter povezuje prednosti človeka in stroja, s čimer bodo delovna mesta postala bolj inovativna, vključujoča in trajnostna. (gb)

Za razoglji?enje prometa se mora EU nujno osredoto?iti na zeleni vodik

EESO je 12. novembra v Pärnuju v Estoniji organiziral konferenco o nizkooglji?nem vodiku. Namen dogodka je bil v razpravi preu?iti in opredeliti strateške ukrepe za razvoj trajnostne infrastrukture za vodik in njegove derivate, s poudarkom na financiranju in uporabi.

Konferenca o [*energiji na morju za e-goriva: Spodbujanje novega vodikovega gospodarstva*](#) so se udeležili predstavniki veleposlaništva Nizozemske v Estoniji, Razvojnega centra okro?ja Pärnu, Centra za uporabne raziskave Metrosert, Invest Estonia in podjetja Power2X, ki razvija obrat za e-metanol.

Zeleni in nizkooglji?ni vodik sta ključna elementa našega energetskega prehoda in z nedavnimi pobudami, kot je vodikova banka EU, se je jasno pokazalo, da obstaja zagon za razvoj trajnostnih trgov vodika. V ta namen morajo oblikovalci politik na ravni EU in nacionalni ravni zagotoviti potrebna sredstva za uresni?itev teh ambicij v praksi in olajšati sodelovanje med državami članicami pri sprejemanju učinkovitih strategij.

Predsednica strokovne skupine EESO za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo **Baiba Miltovi?a** je o tej nujni potrebi dejala: „Hitro uvajanje obnovljivega vodika je ključnega pomena – ne samo za preobrazbo našega energetskega sistema, temve? tudi za socialno in gospodarsko blaginjo Evropske unije. Vendar je bistveno, da vire usmerimo preudarno. Da bi ?im bolj pove?ali naš u?inek, moramo dati prednost sektorjem, v katerih je te?ko zmanjšati emisije, ter vzpostaviti učinkovite ekološke in socialne standarde, ki zagotavljajo poštene in varne delovne pogoje.“ (mp)

Predsednica strokovne skupine TEN v EESO Baiba Miltoviča in poročevalec OR Andres Jaadla podpisala izjavo o stanovanjih

V skupni izjavi, ki sta jo podpisala 14. novembra, sta Baiba Miltoviča, predsednica strokovne skupine za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo (TEN) v EESO, in Andres Jaadla, poročevalec Odbora regij (OR) za mnenje o stanovanjih, pozvala evropske institucije, naj sprejmejo nujne ukrepe, ki bi Evropski uniji omogočili izhod iz sedanje stanovanjske krize. Pozdravila sta tudi imenovanje evropskega komisarja za energijo in stanovanja, ki bo zadolžen za pripravo prvega evropskega načrta za cenovno dostopna stanovanja.

Izjava o stanovanjih

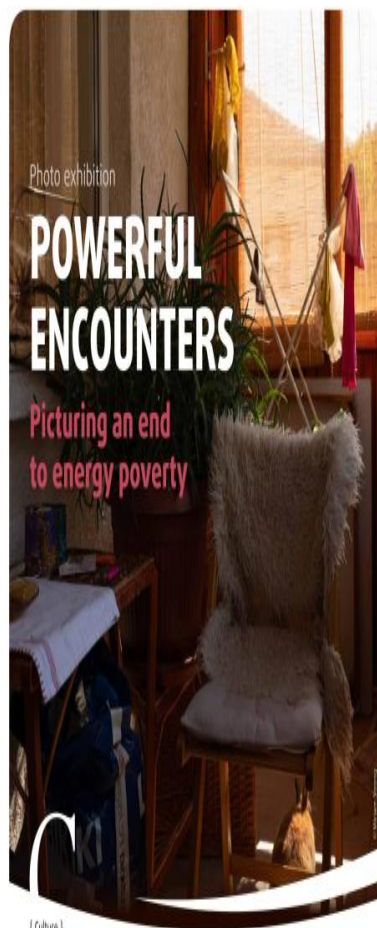
Evropsko komisijo pozivamo, naj v partnerstvu z Evropskim parlamentom, EESO in OR organizira **letni vrh EU o socialnih in cenovno dostopnih**

stanovanjih. Na tem letnem vrhu EU bi se morali zbrati vsi deležniki, ki sodelujejo pri izvajanju ukrepov držav članic na področju socialnih in cenovno dostopnih stanovanj, in sicer na podlagi pristopa na več ravneh in izmenjave najboljših praks v skladu z načelom subsidiarnosti.

- Podpiramo načrt kandidata za komisarja, pristojnega za stanovanja, za vzpostavitev **vseevropske naložbene platforme** za cenovno dostopna in trajnostna stanovanja, da bi v partnerstvu z EESO in OR nujno podprli nacionalna, regionalna in lokalna partnerstva pri odpravljanju stanovanjske izključenosti.
- Poudarjamo, da je treba preučiti **inovativne načine za spodbujanje javnih naložb in mobilizacijo obstoječih sredstev EU**, če želimo najti dolgoročno rešitev stanovanjske krize.
- Institucije EU pozivamo, naj podprejo **poglobljeno prenovu stanovanjskih stavb** na podlagi raznolike, dolgoročne in inovativne finančne podpore ter skladnih pravnih okvirov, namenjenih ranljivim skupinam prebivalstva in kljub nim akterjem na terenu, zlasti energetske skupnosti in lokalnim organom.
- Zavzemamo se za **tesnejše sodelovanje med akterji na različnih ravneh upravljanja**: držav članic, institucij EU, organizacij civilne družbe, regionalnih vlad in lokalnih oblasti.

Zavezujemo se, da bomo prispevali k izvajanju ukrepov iz izjave iz Liègea, tako da bomo delili stališča organizacij civilne družbe ter lokalnih in regionalnih oblasti iz vse EU v okviru skupnih prizadevanj vseh institucij EU, namenjenih reševanju stanovanjske krize in krepitvi evropske kohezije z vseh strani.

Srečanja, ki pustijo močan vtis: odprava energetske revščine v slikah

{ Culture }

This exhibition is presented at the EESC on the initiative of its Civil Society Organisations' Group and in cooperation with Friends of the Earth Europe

4 - 16/12/2024 | room FOYER 6

EESC, Rue Belliard 99, 1040 BRUSSELS

Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) gosti izjemno zanimivo fotografsko razstavo z naslovom **Powerful Encounters: Picturing an end to energy poverty** (Srečanja, ki pustijo močan vtis: odprava energetske revščine v slikah), ki prikazuje delo fotografkinje **Miriam Strong**. Razstava, pripravljena v sodelovanju z mrežo Friends of the Earth Europe, izpostavlja aktivizem, kolektivizem in opolnomočenje skupnosti po vsej Evropi, ki se soočajo z energijsko revščino. Organizirana je bila na pobudo skupine organizacij civilne družbe v EESO in bo od 4. do 16. decembra na ogled v stavbi JDE EESO v Bruslju, Rue Belliard 99-101.

Podpredsednik EESO, pristojen za komuniciranje, **Aurel Laurentiu Plosceanu** in predsednik skupine organizacij civilne družbe EESO **Séamus Boland** sta na otvoritvi poudarila prizadevanja EESO za izkoreninjenje revščine, spodbujanje cenovno dostopne energije in sistemskih sprememb ter uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja.

G. Boland se je v svojem govoru dotaknil naraščajočih življenjskih stroškov in vse višje stopnje revščine v Evropi ter poudaril potrebo po odločnem političnem odzivu nove Evropske komisije in Evropskega parlamenta. „Prva strategija EU za boj proti revščini in dogovor o čisti industriji, ki ju je predsednica Komisije Ursula von der Leyen napovedala v političnih usmeritvah za novo Evropsko komisijo, morata vsebovati trajnostne rešitve za razmere na terenu,“ je dejal g. Boland.

Aktivistka **Laia Segura**, ki se zavzema za energetske pravice, in **Yvonne Lemmen**, ki je pri mreži Friends of the Earth pristojna za komuniciranje, sta poudarili, da ta fotografski projekt prikazuje, kako se ljudje spopadajo z energijsko revščino in se borijo za svojo pravico do dostojnih domov, odpornih na podnebne spremembe, s cenovno dostopno in čisto energijo. Za več informacij kliknite [tukaj](#).

[In nagrada za najboljšo fotografijo Povezovanje EU 2024 gre ...](#)

Nagrajenka fotografskega natečaja Povezovanje EU 2024 je Martina Cikojević, urednica in novinarka v Hrvaškem sindikatu poštних delavcev.

Za svojo fotografijo *Bruseljski Grand Place v mesečini* je bila povabljena na dvodnevni obisk v Bruselj med tednom civilne družbe, ki ga bo EESO organiziral marca 2025.

Cikojević se je udeležila letošnjega [seminarja Povezovanje EU 2024](#), ki je potekal 17. in 18. oktobra v Bruslju. Na njem so se zbrali uradniki za stike z javnostjo iz evropskih organizacij civilne družbe in novinarji. Potekal je pod naslovom „Branik demokracije: pomoč preživetju in razcvetu novinarstva“ in se osredotočal na izzive brez primere, s katerimi se novinarji sedaj soočajo v svetu hitro spreminjajoče se umetne inteligence in naraščajočih političnih pritiskov.

Udeleženci so sodelovali tudi na dogodku za navezovanje stikov „Delo tiskovnega predstavnika ali predstavnika za komuniciranje v dobi Instagrama, TikToka in umetne inteligence – kako prenesti svoje sporočilo“, ki je vključeval dve delavnici. Fotografski natečaj je bil del delavnice „Lekcije o komunikacijski vsebini“, ki jo je vodil strokovnjak za komuniciranje **Tom Moylan**.

Cikojević je dejala, da je njena fotografija, ki prikazuje luno, ki sije čez temne oblake in osvetljuje noč, simbolično povezana z vsebino seminarja. „Nihče ne more preprečiti luni, da bi svetila v noč. Prav tako ne more nihče odvrniti novinarjev od tega, da bi poročali o resnici za boljšo, varnejšo in pravičnejšo družbo,“ je še dejala.

Kot nagrajenka fotografskega natečaja bo Cikojević sodelovala na drugem tednu civilne družbe, ki bo v organizaciji EESO potekal od 17. do 21. marca v prostorih EESO v Bruslju. Tema tokratnega tedna bo *Krepitev kohezije in sodelovanje v polariziranih družbah*.

Služba EESO za medije čestita Martini in se zahvaljuje vsem, ki so poslali svoje fotografije. (II)

NOVICE SKUPIN

Volitve v ZDA: pripravljene moramo biti na samostojno ukrepanje glede ključnih strateških vprašanj

Stefano Mallia, predsednik skupine delodajalcev

Na ameriških volitvah je zmagal Donald Trump, ki bo tako drugič postal predsednik ZDA. Rezultat glasovanja je jasen in ga je treba spoštovati. Toda kako naprej?

EU in ZDA sta tesni geopolitični in trgovinski partnerici, saj njuni odnosi temeljijo na načelu vzajemnosti. V današnjem medsebojno povezanem svetu ni prostora za izolacionizem ali protekcionizem, ki spodkopavata medsebojno in globalno sodelovanje ter gospodarsko blaginjo.

EU in ZDA sta si največji trgovinski partnerici. **Trgovina** med njima je rekordno visoka, saj je leta 2023 znašala več kot 1,6 bilijona EUR, dvostranske naložbe pa so presegle 5 bilijonov EUR. ZDA so pomemben vir neposrednih tujih naložb v EU, saj so neposredne tuje naložbe ZDA v Evropi ocenjene na približno 3,6 bilijona USD, naložbe EU v ZDA pa na približno 3 bilijone USD. Te medsebojne naložbe krepijo gospodarsko soodvisnost in ustvarjajo na milijone delovnih mest na obeh straneh Atlantika.

Zato je pomembno, da nadalje gradimo naše odnose. Uvedba dajatev na blago iz EU, ki jo je Donald Trump predlagal v preteklosti, uvedba dajatev v višini 10 do 20 % na uvoz iz vseh držav, vključno z EU, je slepa ulica. Zato pozivamo k bolj odprtemu dialogu in v prihodnost usmerjeni agendi za sodelovanje.

Svet EU-ZDA za trgovino in tehnologijo spodbuja dialog o ključnih vprašanjih, kot so umetna inteligenca in polprevodniki. Ta dialog je treba okrepiti in nadgraditi, EU pa mora pospešiti svoje politične reforme, se učinkovito organizirati in poiskati najboljši način za sodelovanje z ZDA.

Pripraviti se moramo tudi na scenarij, po katerem bomo pri pomembnih zadevah, kot so podnebne spremembe in Ukrajina, morda morali prevzeti vajeti v svoje roke. Ta scenarij ni tako zelo neverjeten, zato bi se morali nanj počasi pripraviti.

Gre za življenjske stroške, ?e še ne veste!

Skupina delojemalcev

Nadvse primerno se zdi parafrazirati zelo odmeven slogan kampanje Billa Clintona iz leta 1992 „It’s economy, stupid!“ (Gre za gospodarstvo, če še ne veste!) med ameriškimi volivci, ki so se soočali z recesijo. Dovolj je že, da pogledamo rezultate zadnje raziskave [Eurobarometer](#), izvedene po volitvah v EU. Izkazalo se je, da sta glavna dejavnika, ki spodbudita udeležbo na volitvah, inflacija in gospodarstvo.

Vsekakor ni enotne rešitve za vse, gospodarske težave pa niso edini razlog za vse probleme, izpostavljene v kampanjah pred volitvami. Jasno pa je, da so bili največja motivacija za volivce v EU lani spomladi in [na drugi strani Atlantika pred nekaj tedni](#) naraščajoče cene, življenjski stroški in gospodarske razmere. Prav tako to ni nekaj novega. [Že od začetka leta](#)

[2023](#) so naraščajoči življenjski stroški najbolj pereča skrb, sledita jim grožnja revščine in socialne izključenosti. Oblikovalci politik se radi pohvalijo s pozitivnimi makroekonomskimi kazalniki, vendar ima [inflacija nesorazmerno velik neposreden učinek na osnovne dobrine, kot sta hrana in energija, saj nekateri zanje porabijo večji del svojih prihodkov](#). Poleg okrevanja po pandemiji in katastrofalnega odziva politike nanjo je to še dodatno breme, medtem ko si številne države še vedno niso opomogle po krizi iz leta 2008.

Že desetletja [plače ne sledijo rasti produktivnosti](#), kar mnogim iz evropskih delavskih in srednjih razredov ne daje upanja na boljšo prihodnost. Politični ekstremizem in volilni pretresi [ostajajo del našega vsakdanjika](#).

Za prihodnost Evrope bo ključno odpraviti krizo življenjskih stroškov, saj se pri tem izpostavljajo strukturna vprašanja v naših družbah in gospodarstvih, hkrati pa so ogrožena načela, na katerih temelji družbena struktura naših demokracij.

[Skupina delojemalcev se je 26. novembra sestala z več deležniki in z njimi razpravljala o tej temi](#). Vabimo vas, da na podlagi te razprave oblikovalce politik skupaj opozorimo, da [je dovolj praznih besed, ter jih pozovemo, naj zmanjšajo svoje vrzeli v spretnostih](#) in se osredotočijo na to, kar je pomembno.

Odprava revščine enkrat za vselej

Séamus Boland, predsednik skupine organizacij civilne družbe v EESO

Kljub temu, da je EU bogatejša od večine sveta, se milijoni otrok za svoj dnevni obrok hrane še vedno zanašajo na svojo šolo. Število držav članic, kjer dobavljajo hrano otrokom tudi med šolskimi počitnicami, se dejansko povečuje. Že samo to nam pove, da revščina na najbolj osnovni ravni obstaja in narašča, zato se mora nova Evropska komisija z njo spoprijeti odločno in brez obotavljanja.

Evropski statistični podatki o revščini so izredno zaskrbljujoči. Približno 21 % prebivalstva EU živi s tveganjem revščine ali socialne izključenosti ([podatki Eurostata za leto 2023](#)), skoraj 25 % otrokom pa grozi, da se bodo ujeli v past revščine ([podatki Eurostata za leto 2023](#)). Brez sedanjih pobud EU za spremembe na tem področju bi problem morda res bil še

hujši, treba pa je priznati, da ne zadostujejo. Zato Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) in njegova skupina organizacij civilne družbe pozdravljata napoved predsednice Evropske komisije Ursule von der Leyen, da bo Komisija v mandatu 2024–2029 pripravila strategijo EU za boj proti revščini, ki bo obravnavala temeljne vzroke revščine. EESO in zlasti moja skupina si za takšno strategijo prizadevata že dolgo.

Žal revščina ni zgolj „pomanjkanje“ osnovnih sredstev, ki jih družine potrebujejo vsak dan, temveč je rezultat vrste dolgotrajnih okoliščin, ki jih spremlja dolgoletna prikrajšanost. Ta prikrajšanost je povezana s političnimi sistemi, ki se v najboljšem primeru ne zmenijo za določene skupine, v najslabšem primeru pa jih diskriminirajo.

Pri iskanju rešitev moramo pregledati globoke zgodovinske vzroke za revščino. To pomeni, da moramo preučiti vse plati življenja posameznika, od rojstva do smrti. Enako velja za zagotavljanje stanovanj, ki postaja ena najhujših težav, s katerimi se soočajo evropske družbe. Zato je EESO na zahtevo moje skupine naročil [študijo](#) o cenovno dostopnih stanovanjih v EU. Predstavljena je bila [21. novembra na naši konferenci](#) o varstvu najbolj ranljivih oseb v Evropi s trajnostnimi in cenovno dostopnimi stanovanji. Na tej konferenci smo dokazali, da so cenovno dostopna stanovanja eden od ključnih instrumentov za boj proti revščini.

Zadovoljni smo, da bo v novi Evropski komisiji tudi komisar, pristojen za energijo in stanovanjsko politiko, kar bo pomagalo pri odpravljanju revščine. Kljub temu pa je zaskrbljujoče, da večina politikov še vedno meni, da je problem odpravljanja revščine mogoče rešiti z velikimi, birokratsko upravljanimi proračuni. Sredstva bodo dosegla prizadete samo, če se takšno razmišljanje spremeni. Revščina je presečno vprašanje, zato morajo novi evropski komisarji za energijo in stanovanjsko politiko, enakost, kohezijo in reforme ter pravični prehod prevzeti odgovornost za pospeševanje teh sprememb, in to nujno.

POUDAREK NA PODNEBJU

Photo by Lucie Morauw

[Ve?milijardno izdajstvo: COP29 kot neuspeh za podnebno pravi?nost](#)

Mlada aktivistka za podnebje in ?lovekove pravice ter soustanoviteljica gibanja Youth for Climate Belgium, Ad?laide Charlier, nam je povedala, kaj vse je narobe s podnebnim dogovorom na COP29, ki je bil nedavno sklenjen v azerbajd?anski prestolnici Bakuju. Konferenca COP29, ki jo mnogi vidijo kot simbol poru?enega zaupanja in podnebne neenakosti, je mo?no razo?arala ranljive dr?zave in civilno dru?bo.

Po nedavni konferenci o podnebnih spremembah COP29 v Bakuju je svetovna javnost razdeljena, ranljive dr?zave in civilna dru?ba pa izra?ajo globoko nezadovoljstvo, ker menijo, da je bilo njihovo zaupanje izigrano. Kljub dogovoru, da bo do leta 2035 vsako leto 300 milijard USD namenjenih dr?zavam v razvoju za pomo? pri prilagajanju na podnebne spremembe, je to odlo?no premalo glede na nujne potrebe tistih, ki so najbolj izpostavljeni podnebni krizi.

„Bolje brez dogovora, kot da je ta slab“

Harjeet Singh, direktor za globalno sodelovanje pri Pobudi za pogodbo o ne?irjenju fosilnih goriv, je 24 ur pred sprejetjem dokon?nega dogovora povzel razpolo?enje z besedami: „Bolje brez dogovora, kot da je ta slab.“ Njegova izjava je odra?ala vse ve?je napetosti med prizadetimi dr?zavami, civilno dru?bo in bogatej?imi dr?zavami. V nedeljo je na konferenci udarila kruta resni?nost, saj je bil predstavljen le en sam finan?ni cilj: zaveza v vi?ini 300 milijard EUR letno do leta 2035. Ta cilj je sme?en, saj je dale? od tega, kar so skupaj zahtevale ranljive dr?zave (1,3 bilijona USD za kritje njihovih potreb v zvezi s prilagajanjem, bla?enjem ter odpravo izgub in ?kode).

Dogovor se navezuje na novi skupni koli?insko opredeljeni cilj, ki je namenjen financiranju podnebnega prehoda v dr?zavah v razvoju. ?eprav gre za trikratnik cilja 100 milijard USD, dolo?enega leta 2009, ki je bil izpolnjen ?ele leta 2022 z dveletno zamudo, to ?e zdale? ni dovolj. Stomilijardna zaveza iz leta 2009 bi ob upo?tevanju inflacije leta 2035 zna?ala 258 milijard USD, kar pomeni, da bi bil dejanski napor realno vi?ji le za 42 milijard USD. Ranljive dr?zave so bile jasne: potrebni so bilijoni, ne milijarde.

Struktura predlaganega finan?nega cilja je ravno tako nezadovoljljiva kot sam znesek. Ne vsebuje namre? nobene konkretne zaveze glede uporabe mehanizmov javnega financiranja, kot so nepovratna sredstva ali subvencije, ki jih dr?zave svetovnega juga nujno potrebujejo.

Poleg tega ni podciljev za ustrezno financiranje bla?itve, prilagajanja ter odpravljanja izgub in ?kode. Pomanjkanje jasne osredoto?enosti na prilagajanje ter nesorazmerni poudarek na bla?enju, ki ga primarno financirajo multilateralne razvojne banke in zasebni sektor, dokazujeta, da se od leta 2009, ko je bilo prilagajanju namenjenih ob?utno premalo sredstev, ?e vedno nismo ni?esar nau?ili. Stanje ?e dodatno poslab?uje pomanjkanje odgovornosti in namenskega financiranja izgub in ?kode.

?eprav so izgube in ?koda v sporazumu omenjene, gre zgolj za nedolo?no in be?no omembo ter v sporazumu nimajo vsebinske te?e. Okvir dopu??a tudi obse?no uporabo zasebnega financiranja, vklju?no z

javno-zasebnimi partnerstvi, zasebnimi naložbami z zmanjšanim tveganjem, podprtimi z javnimi sredstvi, in popolnoma zasebnimi naložbami, ki se dejavno spodbujajo.

Neupoštevanje zgodovinske odgovornosti

Dogovor je poleg nezadostnega financiranja razkril tudi globoke razpoke v podnebni diplomaciji. Bogatejše države niso upoštevale različne odgovornosti in so tako del finančnega bremena preložile na ramena ranljivih držav, ki so že zdaj izpostavljene pretežnemu deležu podnebnih vplivov. Države, kot so Indija, Kuba, Bolivija in Nigerija, so izrazile ogorčenje in obtožile bogate države, da se izogibajo plačilu za svoje pretekle emisije toplogrednih plinov.

To neupoštevanje je docela porušilo zaupanje, napetost pa je dosegla raven, kakršne v zgodovini pogajanj na konferencah pogodbenic še ni bilo. Sedanja zaveza v višini 300 milijard USD je razmeroma nizka v primerjavi z 1 bilijonom USD, ki je po ocenah strokovnjakov OZN potreben kot minimalna naložba za države v razvoju (brez Kitajske) do leta 2035.

Slab dogovor pod prisilo

Najrevnejše in najranjlivejše države na svetu, vključno s 45 najmanj razvitimi državami in 40 malimi otoškimi državami, so zaradi ogromnega političnega pritiska dogovor na koncu vendarle sprejele. V to so bile prisiljene zaradi bojazni, da bodo ostale brez vsakršnega dogovora, zlasti ker utegne biti med Trumpovim predsedovanjem ogrožen nadaljnji napredek na področju podnebja. Za mnoge je bil to boleč kompromis: sprejeti nezadostno financiranje za takojšnjo pomoč.

Cena zamude

„Slab dogovor“ ni le udarec za diplomatske odnose, ampak bo imel uničujoče posledice za več milijonov ljudi. Ranjive države so se zaradi skrajnih vremenskih razmer, dviga morske gladine in pomanjkanja virov že znašle na robu svojih zmogljivosti. Vlade v bogatejših državah se morajo zavedati, da bodo takojšnje naložbe v podnebne ukrepe stale precej manj, kot če bodo čakale, da se katastrofalno visok račun, ki nam ga izdaja mati narava, še poveča.

Izid konference COP29 pomeni jasno opozorilo: podnebna kriza zahteva drzne in takojšnje ukrepe ter pravičnost za najbolj prizadete. Ker ne sprejmemo zavez, ki bi prispevale k preobrazbi, se z vsakim letom bolj poglobljajo razlike med svetovnim severom in jugom, kar spodjeda samo bistvo svetovnega sodelovanja na področju podnebja.

Pred konferenco COP30 je jasno, da boj za podnebno pravičnost še zdaleč ni končan.

Adélaïde Charlier je 23-letna evropska aktivistka za podnebno pravičnost, najbolj znana kot soustanoviteljica gibanja Youth for Climate Belgium. Zdaj deluje tudi kot ustanoviteljica organizacije Bridge (povezovanje mladinske in podnebne politike). Je tudi nominiranka za uvrstitev na lestvico Forbes 30under30 za leto 2024.

Boj za zdrav planet je vprašanje življenja ali smrti

„Ženske na podeželju nočemo vzbujati usmiljenja ali sočutja, temveč hočemo biti priznane in cenjene kot zaveznice pri doseganju trajnostnega razvoja. Potrebujemo priložnosti in kakovostne osnovne storitve, da bi lahko ostale na svoji zemlji in še naprej hranile svet,“ pravi Luz Haro Guanga, ekvadorska kmetovalka in izvršna sekretarka [Mreže podeželskih žena v Latinski Ameriki in na Karibskih otokih](#) (RedLAC), ki je nedavno sodelovala v razpravi EESO o [ženskah in trojni krizi planeta](#). Luz Haro Guanga je v pogovoru za EESO info spregovorila o vplivu podnebnih sprememb v Latinski Ameriki in o tem, zakaj kljub nazadovanju na konferenci COP16 v boju za bolj trajnosten in zdrav planet ni ne prostora ne časa za pesimizem.

Vaša organizacija, RedLAC, je sodelovala na COP16. Ali ste razočarani nad rezultati konference, saj ni bilo doseženo soglasje o financiranju varstva narave in biotske raznovrstnosti? Je bilo na konferenci COP16 sploh kaj doseženega?

Haro Guanga: Kot Ekvadorka s podeželja se že od osemdesetih let prejšnjega stoletja borim za pravice svojih podeželskih sester v Ekvadorju. Eno od spoznanj, ki sem jih pridobila v teh skoraj 40 letih, je, da so za družbene procese potrebna ogromna prizadevanja, da je le malo takojšnjih nagrad in da so potrebni predvsem vztrajnost, doslednost in nepopuščanje. Soglasje o financiranju varstva narave in biotske

raznovrstnosti bi bilo nekaj odličnega, vendar sem prepričana, da so glasovi več tisoč mestnih in podeželskih mož in žena, ki so zasuli COP16 kot plaz zrnca peska, osvojili srca in glave, ki prej niso želeli podpreti teh nujnih podnebnih ukrepov.

Na koncu nismo dosegli svojega cilja, vendar si moramo zdaj pri oblasteh vsakega mesta, skupnosti in države še naprej prizadevati, da se bodo zavedle in z osebno, tehnično in politično voljo sprejele najboljše odločitve, da bi preprečili umiranje ljudi zaradi lakote v prihodnosti, ki bi bilo posledica današnjega neukrepanja.

Kako podnebne spremembe vplivajo na domorodne in podeželske ženske v Latinski Ameriki?

Izpostavila bi rada nekaj dejstev iz dokumenta, ki ga je pripravila Medameriška komisija za ženske (CIM) Organizacije ameriških držav (OAS) na podlagi dialoga s 70 voditeljicami iz 16 držav. Dialog se je začel septembra 2024. Dokument je bil predstavljen na konferenci COP16, v njem pa so bila zapisana tudi mnenja žensk na podeželju.

Ugotovljeno je bilo, da so podnebne spremembe realnost v vseh državah, tudi v Amerikah, in da imajo resne posledice. Posebej so bili izpostavljeni štiri podnebni pojavi.

Dolga suša: nekatere države so poročale, da je bilo več mesecev zelo malo padavin, države na jugu pa so doživele večletne suše.

Zvišanje temperatur je veliko nad normalno ravno: te visoke temperature skupaj s suhostjo tal prispevajo k številnim požarom; pri nekaterih gre za samovžig, drugi so podtaknjeni, v vseh primerih pa je eden od dejavnikov za požare tudi sušnost, ki vpliva na življenje in biotsko raznovrstne sisteme. Med srečanjem v Braziliji je bilo na primer sporočeno, da je bilo v zvezni državi Piauí 300 aktivnih požarov.

Viharji: omenjeno je bilo, da je dež intenziven in pada v zelo kratkih nalih, ki jih pogosto spremljajo močni viharji. Udeleženci iz Srednje Amerike, Mehike, Dominikanske republike in obalnega dela Kolumbije so govorili o povečanju intenzivnosti in pogostosti orkanov in tropskih neviht, ki vplivajo na njihova območja.

Spremembe vzorcev padavin: izjavo „dežuje, ko to najmanj pričakuješ,“ je bilo slišati na vseh sestankih, na jugu in na območjih Andov pa so govorili tudi o nepričakovani zmrzali, toči in sneženju. Na splošno je bilo opaženo zmanjšanje letnih padavin; ko pa je le deževalo, so dejali, so bili to hudi nalivi, ki so povzročili poplave in naravne nesreče, smrtne žrtve ter veliko škodo na infrastrukturi, cestah in na poljih ter vplivali na življenjske pogoje, predvsem na podeželju. Eden od udeležencev je dogajanje povzel z besedami „včasih so padavine grozljive“.

Po drugi strani se uporabljajo netrajnostne prakse, ki izčrpavajo naravne vire. Najbolj zaskrbljujoči in najpogosteje omenjani so bili sekanje dreves in krčenje gozdov in mangrov, podtaknjeni gozdni požari, neustrezno ravnanje z vodnimi viri, onesnaževanje, spodbujanje intenzivnih, ekspanzivnih, vodnointenzivnih in onesnaževalnih dejavnosti ter pretirana uporaba kmetijskih kemikalij, herbicidov in pesticidov.

Eden od izstopajočih dejavnikov je bilo **neukrepanje nekaterih lokalnih in nacionalnih vlad**, ki niso razvile regulativnih okvirov za omejevanje uničujočih dejavnosti in spodbujanje trajnostnih proizvodnih strategij. Nekateri države predpise sicer imajo, vendar jih oblasti zaradi korupcije ali osebnih političnih interesov ne izvajajo.

Mednarodne voditelje se zato poziva, naj povečajo pritisk na države, da bodo spoštovale sporazume o biotski raznovrstnosti in podnebnih spremembah, ki so jih podpisale.

Ste optimistični ali pesimistični glede smeri, v katero gre boj za varstvo podnebja in okolja? Kaj bi bilo po vašem mnenju treba storiti?

Pomembnih stvari ne bomo dosegli brez velikih ambicij. Podnebne spremembe vplivajo na nas in posledice občutimo vse hitreje, zato ne moremo ustaviti prizadevanj, da bi odločevalci namenili pozornost temeljnim vidikom, ki zahtevajo prednostno ukrepanje, ne le v smislu financiranja, temveč tudi v smislu usklajevanja, sodelovanja ter manjšega egoizma in strankarske politične gorečnosti.

Optimistična sem, da lahko – če še naprej glasno vztrajamo in nepopustljivo ohranjamo dolgoročne družbene procese, če sklepamo strateška zaveznitva v Amerikah in po svetu – vplivamo na javne politike in zagotovimo, da se tisti, ki prevzamejo oblast ali odločanje, tudi zavedajo, da se je nujno boriti proti podnebnim spremembam in hkrati omejiti ukrepe, ki pospešujejo njihove škodljive in uničujoče učinke na naš planet: požare, monokulture, vsesplošno uporabo insekticidov in kemikalij, uničevanje vodnih bazenov, neselektiven ribolov, uničevanje izvirov vode, čiščenje odplak itd.

Pesimizem bo oslabil naše glasove, zaradi česar bi se sčasoma odpovedali svojemu delu in boju. Kljub negativnim pojavom ne smemo izgubljati časa, v boju za bolj trajnosten in zdrav planet ni prostora za pesimizem. Gre za vprašanje življenja ali smrti sedanje in prihodnjih generacij!

Čas za ukrepanje je bil včeraj. Vendar je tudi danes še vedno dober dan, da se lotimo spreminjanja ravnanja in sprejemanja zavez v dobro vseh ljudi.

Luz Haro Guanga je ekvadorska kmetovalka in izvršna sekretarka [Mreže podeželskih žena v Latinski Ameriki in na Karibskih otokih \(RedLAC\)](#) ter predsednica tehnične podružnice RedLAC v Ekvadorju, [FUNMUJERURAL-e](#). RedLAC je socialna organizacija, ki jo sestavlja več kot 200 organizacij podeželskih žena iz vse Latinske Amerike in Karibskih otokov. Ustanovljena je bila leta 1990 v Argentini z namenom spodbujati učinkovito državljansko in politično udeležbo žensk na podeželju. Zahvaljujoč njenim dolgoletnim prizadevanjem je Organizacija ameriških držav (OAS) obdobje 2024–2034 razglasila za „medameriško desetletje pravic za vse ženske, mladostnice in deklice na podeželskih območjih v Amerikah“.

Trajnostno financiranje za prihodnost naših otrok

Belgijsko združenje *Grootouders voor het Klimaat (Stari starši za podnebje)* je leta 2021 za svojo kampanjo *Onze spaarcenten voor hun toekomst (Naši prihranki za prihodnost)* prejelo [nagrado EESO](#) za civilno družbo na področju podnebnih ukrepov. Kampanja je bila naslovljena na približno 2,4 milijona belgijskih starih staršev, ki so bili pozvani, naj svoje prihranke - po takratnih ocenah so znašali približno 910 milijard EUR - vložijo v bolj trajnostne projekte. *EESO info* se je s predstavnikom združenja pogovarjal o podnebnem in trajnostnem financiranju ter o pričakovanjih in načrtih za prihodnost.

Ali tri leta po zaključku kampanje opazate konkretne rezultate? Kako na splošno ocenjujete stanje v Belgiji na področju

podnebnega in trajnostnega financiranja? Je bil dosežen napredek? Se ljudje bolj zavedajo pomembnosti tega vprašanja?

Nagrada EESO je bila za nas pomembno priznanje in podpora. Nanjo smo se pogosto sklicevali v stikih z vlado, drugimi organizacijami in našimi sodržavljani. Pomagala nam je navezati še več stikov in nadalje razvijati našo kampanjo, tako za naše stare starše kot za mlajše generacije. Pripravili smo predstavitve, delavnice in vrsto predavanj o trajnostnem financiranju.

Ugotovili smo, da ta tema še vedno ni popolnoma jasna, čeprav je bilo v Evropi že veliko zakonodajnih prizadevanj na tem področju (taksonomija, zeleni dogovor, direktiva o poročanju podjetij o trajnostnosti, direktiva o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti ipd.). Zato pa podjetja in panoge zdaj izvajajo vse več pobud, na katere lahko opozarjamo. To vzbuja upanje in je resnično nujno, kot so žal znova pokazali (slabi) rezultati s konference pogodbenic COP v Bakuju.

Nedavna študija je pokazala, da so naša prizadevanja za ozaveščanje še vedno zelo nujna. Le 5–15 % vlagateljev izkoristi svojo pravico, da finančne ustanove pozove, naj upoštevajo njihove želje glede trajnostnosti. Zato moramo še naprej delovati na tem področju.

Kaj pričakujete od konference COP29? Se je boste udeležili, če ne osebno, pa tako, da boste podprli 12-letnega Ferreja in njegove stare starše? Menite, da je podnebno financiranje ključna tema v pravičnem prehodu?

Kot to pišemo, je konferenca COP29 že mimo. Že od začetka smo popolnoma – tako finančno kot z vidika komuniciranja – podprli 12-letnega Ferreja in njegove stare starše, člane združenja *Grootouders voor het Klimaat*, ki so odpotovali v Baku, da bi se tam slišal tudi glas otrok. Ob tej priložnosti se želimo zahvaliti vsem starim staršem in organom, ki so to omogočili.

Konferenca COP29 bi morala biti konferenca o podnebnem financiranju, saj je to dejansko ključno za pravični prehod. V Bakuju smo žal ugotovili, da je to financiranje še vedno zelo nezadostno. Naše sporočilo ostaja enako: denar je na voljo in tiste, ki ga imajo, pozivamo, naj prevzamejo odgovornost in ga uporabijo za trajnostno prihodnost naših otrok.

Katere druge projekte izvajate v okviru združenja? Že načrtujete nove?

Še naprej z upanjem zremo v prihodnost. Naslednje leto, torej leta 2025, ko mineva deset let po sprejetju Pariškega sporazuma, se bomo obrnili na mnoge stare starše v naši državi, ki so člani velikih organizacij starejših v Flandriji. Trenutno smo na sredini priprav in več deset „starih staršev za podnebje“ izobražujemo, da bodo lahko samozavestno sodelovali v pogovorih o podnebjju, da bodo znali prisluhnti in pomagati.

Pripravili smo več delavnic, med drugim eno o vprašanju, kako trajnostno varčevati in vlagati, ki jih brezplačno organiziramo za vse lokalne enote organizacij starejših občanov. Zdaj opažamo veliko navdušenja. Konec novembra 2025 bomo priredili velik zaključni dogodek, ki – tako upamo – ne bo konec, temveč začetek vse večjih prizadevanj za prihodnost.

Hugo Van Dienderen je soustanovitelj in sopredsednik združenja Grootouders voor het Klimaat, ki je bilo ustanovljeno leta 2019 in je neodvisno gibanje starejših, zlasti starih mam in očetov, ki želijo prihodnjim generacijam zapustiti lepši svet.

Na posnetku: Ferre s svojimi „starimi starši za podnebje“ na konferenci COP29 v Bakuju. Ferre je imel priložnost, da mnoge ljudi seznanil s svojo zaskrbljenostjo zaradi podnebne krize.

Naložbe z učinkom: financiranje za trajnostno prihodnost

Ali lahko s trajnostnimi naložbami pomagamo rešiti svet? Finančni sektor zaradi okoljskih in socialnih izzivov doživlja izjemno preobrazbo. Dr. Brigitte Bernard-Rau z univerze v Hamburgu zato preučuje naložbe z učinkom, novo močno naložbeno strategijo, ki korenito spreminja naše dojemanje pomena kapitala in financiranja v družbi ter postavlja pod vprašaj tradicionalno pojmovanje, da morajo vlagatelji izbirati med zaslužkom in zaslugami.

Piše Brigitte Bernard-Rau

V svetu, ki se sooča z doslej največjimi okoljskimi in socialnimi izzivi, od podnebnih sprememb in izgube biotske raznovrstnosti do prehranske varnosti, neenakosti ter izzivov na področju blaginje in zdravstvenega varstva, tudi finančni sektor doživlja izjemno preobrazbo. Naložbe z učinkom so se pojavile kot trden pristop, ki postavlja pod vprašaj tradicionalno pojmovanje, da morajo vlagatelji izbirati med zaslužkom in zaslugami. Toda kaj točno so naložbe z učinkom in kako se razlikujejo od drugih oblik trajnostnega financiranja?

Kaj so naložbe z učinkom

Naložbe z učinkom v bistvu predstavljajo korenito spremembo razmišljanja o pomenu kapitala in financiranja v družbi. Mreža [Global Impact Investing Network \(GIIN\)](#) jih opredeljuje kot strategijo za naložbe, katerih namen je – poleg finančnega donosa – ustvariti pozitivne in merljive družbene in okoljske učinke. A ta navidezno enostavna opredelitev prikrije dejstvo, da je preobrazbeni potencial naložb z

učinkom izredno kompleksen.

Da bi v celoti razumeli poseben pomen tovrstnih naložb za sodobno financiranje, ki temelji na materialističnem pristopu, je treba pogledati, kje je njihovo mesto v široki paleti naložbenih pristopov. Na enem koncu so tradicionalne naložbe, pri katerih sta najpomembnejša finančni donos in čim večji dobiček, družbeni ali okoljski pomisleki pa pri odločanju nimajo nobene vloge. Če se postopoma oddaljimo od tega, naletimo na vse bolj sofisticirane pristope za vključevanje dejavnikov družbene in okoljske uspešnosti, ki omogočajo celo vrsto trajnostnih finančnih naložb. Med njimi so naložbe z učinkom dokončna naložbena strategija, ki podpira pozitivne in preobrazbene spremembe tako, da finančni donos kombinira z družbenimi in okoljskimi cilji.

Kratka predstavitev naložbenih pristopov:

- **tradicionalne naložbe** so osredotožene zgolj na finančni donos, družbeni in okoljski dejavniki niso upoštevani. Dolgo so bile steber kapitalskih trgov;
- pri naložbah z **vključevanjem okoljskih in socialnih meril ter meril v zvezi z upravljanjem** se ta merila kot kazalniki tveganja upoštevajo pri naložbenih odločitvah, vendar niso glavno gonilo naložb;
- pri **trajnostnem financiranju** se okoljska in socialna merila ter merila v zvezi upravljanjem upoštevajo pri odločitvi o naložbah, trajnostnost pa se obravnava kot dejavnik, ki ustvarja vrednost. Podpirajo se naložbe, ki obravnavajo izzive, povezane s trajnostnostjo, in sprožajo pozitivne družbene ter okoljske spremembe. Vključene so tudi naložbe v prehod, pri čemer se financira tisto, kar je že danes okolju prijazno (zeleno financiranje), vendar tudi premik k tistemu, kar bo sčasoma obrodilo okolju prijazne sadove (financiranje prehoda);
- **naložbe z učinkom** pomenijo velik premik na finančnih trgih in bistveno preusmeritev k učinku. Pri teh naložbah je pomembno vprašanje, **ali naložbe v trajnostnost pomagajo izboljšati svet**. Zato so naložbe z učinkom najbolj namenski pristop, saj gre za aktivna prizadevanja tako za finančni donos kot za merljiv pozitiven družbeni ali okoljski učinek z enako zavezo.

Dve plati naložb z učinkom: skladnost z učinkom in ustvarjanje učinka

Pri **naložbah z učinkom** je ključno razlikovati med naložbami, ki so skladne z učinkom, in tistimi, ki ustvarjajo učinek. To razlikovanje pomaga vlagateljem razumeti, kam je šel njihov denar, vendar tudi, kako prispeva k pozitivnim spremembam.

- **Naložbe, skladne z učinkom**, so namenjene podpori podjetjem, ki so že dokazala uporabo družbeno ali okoljsko pozitivnih praks ter se zavezala, da bodo s svojimi dejavnostmi in rezultati dosegala pozitivne učinke.
- **Z naložbami, ki ustvarjajo učinek**, pa se aktivno iščejo nove rešitve za družbene ali okoljske izzive, ki so pogosto osredotožene na preobrazbo in sistemske spremembe.

V praksi se to teoretično razlikovanje kaže v različni uporabi v različnih panogah.

Čista energija

V prehodu na čisto energijo lahko naložbe, skladne z učinkom, vključujejo nakupe delnic v uveljavljena energetska podjetja za energijo iz obnovljivih virov ali proizvajalce električnih vozil. Ta podjetja že s svojim osnovnim poslovnim modelom prispevajo k okoljski trajnostnosti. Naložbe, ki ustvarjajo učinek, pa so lahko v istem sektorju osredotočene na iskanje zagonskih podjetij, ki se ukvarjajo z zgodnjimi fazami tehnologije baterij, ali inovativnih projektov skupnosti za sončno energijo na slabo pokritih območjih. Tako prinašajo popolnoma nove rešitve za izzive na področju energije.

Trajnostno kmetijstvo

Trajnostno kmetijstvo je še en nazoren primer. Vlagatelji, ki iščejo skladnost z učinkom, bodo morda podprli uveljavljene proizvajalce ekološke hrane ali trajnostne kmetijske dejavnosti. Vlagatelji, ki z naložbami ustvarjajo učinek, pa se bodo osredotočili na razvoj novih regenerativnih kmetijskih tehnik ali revolucionarnih rešitev za urbano kmetijstvo, ki bi lahko spremenile naš način proizvodnje hrane.

Družbeni učinek

Naložbe, skladne z družbenim učinkom, so pogosto namenjene podpori podjetjem, ki se odločno zavzemajo za raznolikost in pravično delo. Pri naložbah, ki ustvarjajo učinek, pa se na primer iščejo nove, cenovno

dostopne stanovanjske rešitve ali prelomne tehnološke rešitve na področju izobraževanja v slabo pokritih skupnostih, s čimer se aktivno oblikujejo nove možnosti za socialno enakost.

Naložbeni procesi: od namere do učinka

Za uspeh naložb z učinkom je potreben strog postopek, katerega namen je doseči pozitivne družbene in okoljske spremembe in se začne z [določitvijo jasnih ciljev glede učinka](#). Vlagatelji morajo opredeliti specifične okoljske ali družbene rezultate, ki jih želijo doseči, in merljive cilje, ki jih morajo pogosto uskladiti z uvedenimi okviri, kot je globalni kazalnik Združenih narodov za 17 ciljev trajnostnega razvoja in njihovih 169 podciljev Agende 2030.

Ta „namernost“ je tisto, zaradi česar se naložbe z učinkom razlikujejo od drugih oblik trajnostnega financiranja. Vlagatelji, osredotočeni na učinek, morajo začeti postopek primerne skrbnosti, pri katerem ocenijo tako finančne rezultate kot možnosti za ustvarjanje in merjenje smiselnih družbenih ali okoljskih učinkov.

Finančno ocenjevanje naložb je uveljavljena praksa, ki jo podpirajo standardizirana metrika in zanesljive metodologije. V primerjavi s tem pa je nefinančno ocenjevanje, na primer družbenega in okoljskega učinka, še vedno manj razvito in zanj ni univerzalnih okvirov. Vlagatelji morajo zato izvesti več kot le tradicionalno finančno analizo, da bi ocenili, kako močno je podjetje zavezano učinku. To vključuje oceno zavezanosti uprave doseganju ciljev glede učinka, njene zmožnosti, da izmeri dejanski učinek, in sposobnosti, da pregledno razkrije rezultate ter poroča o njih. Postopek ocenjevanja pogosto zajema pregled specifične metrike učinka, ki je prilagojena ciljem naložb, da se zagotovi skladnost s priznanimi okviri, kot je IRIS+ ali projekt za upravljanje učinka ([Impact Management Project, IMP, 2024](#)).

Poleg tega je za izboljšanje postopka primerne skrbnosti pomembno [razlikovati med učinkom podjetja in učinkom vlagatelja](#). Učinek podjetja je neposredni družbeni ali okoljski učinek, ki ga podjetje doseže s svojim poslovanjem in izdelki. Nasprotno pa se učinek vlagatelja nanaša na to, kako vlagatelji s svojimi naložbenimi izbirami in strategijami vključevanja vplivajo na obnašanje in rezultate podjetja. Razumevanje te razlike je ključno za natančno oceno splošnega učinka naložbe ter za razvoj učinkovitih praks merjenja učinka.

Izzivi, kompleksnost in pomisleki

Čeprav naložbe z učinkom veliko obetajo, je zanje mnogo ovir:

1. **merjenje učinka:** ker ni standardne metrike za merjenje, je težko količinsko opredeliti ali primerjati družbene in okoljske rezultate. Preglednost ter strogo spremljanje metrike učinka ter poročanje o njej je ključno za skladnost in odgovornost ter za to, da so trditve o učinku podprte z dokazi;
2. **težave s pripisovanjem učinka posameznim naložbam:** ta učinek je težko ločiti od širših sistemskih sprememb in ga pripisati posamezni naložbi. Določitev, v kolikšni meri je opažena sprememba neposredno povezana s posamezno naložbo, je še vedno ena najbolj težavnih nalog pri naložbah z učinkom. Napredek pri cilju trajnostnega razvoja št. 3 (zdravje in dobro počutje) je na primer lahko rezultat kombinacije naložb v zdravstvene zmogljivosti, izobraževanje in infrastrukturo, ne pa ene same ciljne naložbe. Razviti je treba metodologije, kot sta analiza hipotetičnega scenarija in primerjava kontrolnih skupin, vendar to zahteva veliko virov in ni vedno izvedljivo, zlasti pri manjših projektih ali na trgih v razvoju;
3. **lažna družbena odgovornost:** pretirane ali lažne trditve podjetij ali v okviru skladov o njihovem družbenem ali okoljskem učinku spodkopavajo zaupanje v ta sektor. Za ohranitev zaupanja in integritete na celotnem področju naložb z učinkom so izredno pomembni pregledno poročanje in preverjene trditve o učinku ([ITF](#)). Jasni standardi za merjenje učinka in zanesljive metode preverjanja so poleg revizij, ki jih izvajajo tretje strani, in neodvisnega certificiranja, ključni za nadaljnjo kredibilnost.

Sprostitev preobrazbenega potenciala naložb z učinkom

Naložbe z učinkom so na prvem mestu, ko gre za korenito preobrazbo svetovnega financiranja, saj so veliko več kot zgolj še ena naložbena strategija. Pomenijo temeljito spremembo pomena financiranja v družbi. Izpodbijajo tradicionalno prepričanje, da finančni donos ter pozitivni družbeni in okoljski učinki niso združljivi.

Razvoj naložb z učinkom je pokazal, da si lahko vlagatelji istočasno prizadevajo za dobiček in prispevajo k smiselnim družbenim in okoljskim spremembam. Naložbe z učinkom povezujejo namen z dobičkom in so tako prepričljiv pristop k finančnemu sistemu, ki služi tako ljudem kot planetu.

Brigitte Bernard-Rau je podoktorska raziskovalka in sodelavka na fakulteti za ekonomijo in družboslovje univerze v Hamburgu. V svojih raziskavah se osredotoča na okoljska in socialna merila ter merila v zvezi z upravljanjem, bonitetne agencije, trajnostno financiranje, družbeno odgovorne naložbe, naložbe z učinkom in družbeno odgovornost podjetij. Pred kratkim je objavila knjigo z naslovom [Sustainability Stories: The Power of Narratives to Understand Global Challenges](#) (Zgodbe o trajnostnosti: moč pripovedi za razumevanje svetovnih izzivov, Springer Nature, 2024). V knjigi predstavlja več kot 30 navdihujočih zgodb različnih avtorjev s celega sveta, ki opisujejo različne načine, kako podpreti skupno dobro in v skupnostih ter v poklicnem in zasebnem življenju ljudi spreminjati stvari na bolje.

Ljudsko novinarstvo v podporo tradicionalnim medijem

„Podnebni poročevalci“ je nova litovska tiskovna agencija za podnebne spremembe, ki želi odgovoriti na utrujenost pri poročanju o podnebnih spremembah in vprašanje podnebnih sprememb ponovno postaviti v ospredje uredniških programov. Kot poseben primer ljudskega novinarstva agencija Podnebni poročevalci združuje komunikacijo in podnebni aktivizem, katerega namen je ljudi seznanjati s tematiko podnebnih sprememb in dati glas materi Zemlji v času okoljske krize.

Piše: Rūta Trainytė

Letos je v Litvi začela delovati tiskovna agencija za podnebne spremembe „Podnebni poročevalci“. Gre za pobudo nevladnih organizacij in primer ljudskega novinarstva. Namen tiskovne agencije je pomagati novinarjem pri poročanju o različnih vidikih okoljske krize. V ta namen ekipa agencije pripravlja besedila in jih posreduje urednikom.

Delo agencije opravlja skupina aktivistov. Besedila pišejo novinarji, strokovnjaki za odnose z javnostmi, predstavniki nevladnih organizacij, aktivisti in znanstveniki – skratka, ljudje, ki skrbijo za dogajanje in želijo družbene spremembe. Sestavljajo tudi upravo agencije „Podnebni poročevalci“, ki zagotavlja, da je nova pobuda zaupanja vredna.

„Podnebni poročevalci“ niso novinci na področju komuniciranja, temveč imajo že veliko izkušenj na področju odnosov z javnostmi, urejanja besedil ter oblikovanja in vzdrževanja spletnih portalov. Ravno tako nismo novinci, ko gre za podnebna vprašanja. Tako je nastala ta ideja. Počnemo

to, kar počnemo najboljše, in to združujemo s podnebnim aktivizmom. Med to okoljsko krizo dajemo besedo materi Zemlji.

Seveda smo tudi v stiku z novinarji. Prevladujoč trend v uredniških pisarnah je prepričanje, da podnebne novice niso zanimive za javnost in ne ustvarjajo klikov. Izogibajo se objavi člankov z naslovi, ki vsebujejo izraza „podnebne spremembe“ ali „podnebna kriza“. Kaj pomeni zanikanje podnebne krize? Ali je to način za zaščito družbe pred slabimi novicami in tesnobo?

To morda ni tako slabo. Ogromno število novic vsak dan preplavi uredniške pisarne, ki jih je fizično težko obdelati, tudi brez objave novic, povezanih s podnebjem. Poleg tega je treba poznati temo. Tu nastopimo mi. Naslednji korak je izobraževanje novinarjev. Vidimo, da morajo novinarji to vprašanje razumeti, da ne bi širili zelenega zavajanja.

Druga ideja je, da bi nekatere skupine poučili o podnebnih spremembah na privlačen način. Predvsem želimo stopiti v stik z mladimi in ugotovili smo, da se ti dobro odzivajo na humor. Ne vemo še, kako naj bi to v prihodnosti uresničili, vendar razmišljamo v tej smeri.

Tiskovna agencija deluje zdaj že nekaj mesecev. Iz lastnih izkušenj vemo, da moramo biti potrpežljivi. Z našimi novicami vztrajno in namenoma trkamo na vrata uredniških pisarn. Naša besedila so že objavljena na glavnih litovskih informativnih portalih in prejemo vabila za radijske oddaje.

Da bi zagotovili visoko kakovost našega uredniškega dela, je zelo pomembno, da prejmemo precejšnjo podporo litovskih okoljskih organizacij, da so naše organizacije članice mednarodnih mrež nevladnih organizacij, da sodelujejo v delovnih skupinah na ravni EU in da zastopajo Litvo v EESO. To nam omogoča, da širimo različne teme in ostanemo seznanjeni z aktualnimi zadevami.

Naša povezava z EESO ni samo član Kęstutis Kupšys, ki je eden od pobudnikov projekta. Člani EESO lahko izmenjajo ustrezne izkušnje iz različnih držav, da bi obogatili podnebne novice, ki jih objavlja agencija „Podnebni poročevalci“. V zvezi s tem smo nedavno govorili s francoskim članom EESO Arnaudom Schwartzem ob robu svetovnega vrha o biotski raznovrstnosti COP16. Spoznanja, ki jih je posredoval neposredno iz Calija, so privedla do članka „Podnebni poročevalci“. Njegove misli so bile kmalu v litovskih medijih. Ta model, pri katerem se strokovno znanje članov EESO uporablja za učinkovito obveščanje lokalnega občinstva po svetu, se je izkazal za uspešnega. Zato ga bomo v prihodnosti ponovno uporabili.

Rūta Trainytė je urednica tiskovne agencije za podnebne spremembe „Climate Reporters“. Agencija je del projekta ŽALINK, ki ga financira država. Projekt, ki ga vodijo združenje potrošnikov, platforma za razvojno sodelovanje in nevladna organizacija „Krožno gospodarstvo“, se financira iz programa o podnebnih spremembah Agencije za upravljanje okoljskih projektov Ministrstva za okolje Republike Litve.

Uredniški odbor

Ewa Haczyk-Plumley (editor-in-chief)
Laura Lui (ll)

Avtorji prispevkov

Christian Weger (cw)
Daniela Vincenti (dv)
Erika Paulinova (ep)
Ewa Haczyk-Plumley (ehp)
Giorgia Battiato (gb)
Jasmin Kloetzing (jk)
Katerina Serifi (ks)
Laura Lui (ll)
Leonardo Pavan (lp)
Marco Pezzani (mp)
Margarita Gavanas (mg)
Margarida Reis (mr)
Millie Tsoumani (mt)
Pablo Ribera Paya (prp)
Thomas Kersten (tk)

Splošna koordinacija

Agata Berdys (ab)
Giorgia Battiato (gb)

Naslov

European Economic and Social Committee
Jacques Delors Building,
99 Rue Belliard,
B-1040 Brussels, Belgium
Tel. (+32 2) 546.94.76
Email: eescinfo@eesc.europa.eu

EESC info is published nine times a year during EESC plenary sessions. EESC info is available in 24 languages
EESC info is not an official record of the EESC's proceedings; for this, please refer to the Official Journal of the
European Union or to the Committee's other publications.
Reproduction permitted if EESC info is mentioned as the source and a link is sent to the editor.

09/2024